**CRNA GORA**
**DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA**
Broj: 03-35/24-487/4
Podgorica, 19.02.2024. godine

# IZVJEŠTAJ O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA I PRAVILNOSTI POSLOVANJA INVESTICIONO-RAZVOJNOG FONDA CRNE GORE AD ZA 2022. GODINU

**-Konačni izvještaj-**

**Podgorica, februar 2024. godine**

# SADRŽAJ

I MIŠLJENJE I PREPORUKE ....3
II OPŠTI DIO ....10
2.1. PRAVNI OSNOV ZA VRŠENJE REVIZIJE ....10
2.2. CILJ, PREDMET I VRSTA REVIZIJE ....10
2.3. DJELATNOST I ORGANIZACIJA SUBJEKTA REVIZIJE ....11
2.4. RAČUNOVODSTVENI SISTEM ....13
2.5. PREDMET I OBUHVAT REVIZIJE ....14
III METODE REVIZIJE I KONTROLA KVALITETA VRŠENJA REVIZIJE ....15
3.1. METODE REVIZIJE ....15
3.2. RIZIK REVIZIJE ....15
3.3. ODREĐIVANJE UZORKA ....15
IV PROGRAM REVIZIJE ....16
1. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI ....16
1.1. Bilans stanja ....16
1.2. Bilans uspjeha ....17
2. PRIHODI ....18
3. RASHODI ....18
3.1 Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca ....19
3.2 Troškovi ugovora o dijelu ....20
3.3 Troškovi naknade članovima odbora direktora ....20
3.4 Troškovi održavanja softvera i računarske opreme ....22
3.5 Trošak propagandnog materijala i usluga ....22
3.6 Troškovi službenih putovanja ....22
3.7 Renta ....23
3.8 Troškovi ugostiteljskih usluga i reprezentacije ....23
3.9 Trošak kamate i naknade ....23
3.10 Troškovi korporativne i društvene odogovornosti i sponzorstva ....24
4. Izvještaj o neizmirenim obavezama ....25
V SISTEM UNUTRAŠNJIH FINANSIJSKIH KONTROLA I UNUTRAŠNJA REVIZIJA ....30
VI IMOVINA ....33
VII JAVNE NABAVKE ....36
VIII SREDSTVA NA RAČUNIMA I BLAGAJNI ....39
IX SUDSKI SPOROVI ....40
X ZAKONSKA REGULATIVA ....41

## I MIŠLJENJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija, na osnovu čl. 9 i 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije br. 03-035/23-832/4 od 18. aprila 2023. godine, izvršila je finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD Podgorica za 2022. godinu. Finansijska revizija obuhvata relevantne finansijske izvještaje i sistem evidencije. Revizijom pravilnosti vršena je kontrola usklađenosti poslovnih aktivnosti i finansijskih transakcija sa zakonskim i podzakonskim aktima.

### Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo subjekta revizije je odgovorno za pripremu i fer prezentovanje podataka u finansijskim izvještajima, u skladu sa sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima

### Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje o da li su poslovne aktivnosti, finansijske transakcije i informacije date u finansijskim izvještajima, u svim materijalno značajnim aspektima, u skladu sa važećim propisima. Revizija je sprovedena u skladu sa Zakonom o Državnoj revizorskoj instituciji, Poslovnikom Državne revizorske institucije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti. Revizija je planirana u skladu sa INTOSAI okvirom profesionalnih objava, na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da u izvještajima ne postoji materijalno pogrešno prikazivanje podataka.

Revizijom su pribavljeni revizorski dokazi o iznosima objelodanjenim u finansijskim izvještajima, koji uključuju i procjenu rizika od materijalno pogrešnog prikazivanja, nastalog bilo zbog prevare, bilo zbog greške. Kod procjene rizika razmatrane su unutrašnje kontrole relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, kao i ocjena opšte prezentacije finansijskih izvještaja. Smatramo da su revizijom pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da daju osnovu za izraženo revizorsko mišljenje.

Na bazi sprovedene revizije i utvrđenog činjeničnog stanja, Kolegijum u sastavu dr Milan Dabović, član Senata DRI i rukovodilac Kolegijuma i Zoran Jelić, član Senata DRI i član Kolegijuma, na sjednici održanoj 16.02.2024. godine, usvojio je:

**KONAČNI IZVJEŠTAJ O REVIZIJI GODIŠNJEG FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA I PRAVILNOSTI POSLOVANJA INVESTICIONO-RAZVOJNOG FONDA CRNE GORE AD ZA 2022. GODINU**

**FINANSIJSKOM REVIZIJOM** Godišnjeg finansijskog izvještaja Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD Podgorica za 2022. godinu je utvrđeno da su finansijski izvještaji pripremljeni u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja.
Nadležni Kolegijum DRI u Konačnom izvještaju izražava **pozitivno mišljenje o finansijskim izvještajima sa skretanjem pažnje.**

## 1. Osnov za skretanje pažnje u finansijskoj reviziji

Revizijom je konstatovano da su procedure za odobravanje kreditnih sredstava često mijenjane. Često mijenjanje pravila i procedura ne doprinosi stabilnosti i stvaranju uslova za razvoj preduzetništva. Ova pisana pravila, procedure i kriterijumi nijesu istaknuti na internet stranici Fonda.

**Sistemska preporuka**

**S1 Preporučuje se da IRF CG AD pravila, procedure i kriterijume za odobravanje plasmana priprema uz konsultacije sa Centralnom bankom Crne Gore kao regulatorom i supervizorom u ovoj oblasti i da ih mijenja po potrebi kako bi se obezbijedili stabilni uslovi kreditiranja koji bi doprinosili razvoju preduzetništva. Ove procedure i kriterijume, posebno je potrebno istaći na zvaničnom internet sajtu Fonda da bi bili lako dostupni zainteresovanoj javnosti u cilju ostvarivanja veće javnosti rada.**

IRF CG AD ni po jednom od analiziranih nekvalitetnih plasmana nije pravovremeno ili uopšte nije aktivirao ni jednu značajnu hipoteku. Svi analizirani ugovori o plasmanima sadrže član 8. koji koji daje za pravo IRF-u da u slučaju docnje i neispunjavanja drugih uslova iz ugovora odmah jednostrano raskine ugovor, čime kompletan dug odmah dospijeva na naplatu, da se aktiviraju hipoteke i obešteti imovina Fonda prodajom založenih nekretnina. Ono što treba posebno istaći kada su pitanju angažovanja procjenitelja jeste činjenica da je Interni akt kojim subjekat revizije

uređuje pitanje postupka izbora i način postupanja procjenitelja, donešen tek krajem 2022 godine.

**Sistemske preporuka**

**S2 U skladu sa Zakonom o IRF CG AD i odlukama Centralne banke Fond je dužan da rizike kojima je izložen u svom poslovanju svodi na najmanju mjeru, rukovodeći se**

**principima sigurnosti, solventnosti, likvidnosti, disperzije rizika i očuvanja realne vrijednosti kapitala.**

**REVIZIJOM PRAVILNOSTI** je utvrđeno da Investiciono razvojni fond nije finansijske transakcije i poslovne aktivnosti u svim materijalnim aspektima uskladio sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", broj 075/18), Zakonom o državnoj imovini ("Sl. list Crne Gore", broj 021/09 i 040/11), Zakonom o javnim nabavkama ("Sl. list Crne Gore", broj 074/19…01/23), Uredbom o načinu vođenja evidencije pokrenih i nepokretnih stvari i o popisu stavari u državnoj svojini ("Sl. list Crne Gore", broj 13/10) i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi za predmetni reviziju.Polazeći od konstatovanih propusta i nepravilnosti nadležni Kolegijum DRI izražava **USLOVNO MIŠLJENJE** kada je u pitanju pravilnost poslovanja subjekta revizije.

## 2. Osnov za izražavanje mišljenja u reviziji pravilnosti

Prilikom uvida u sadržinu Sporazuma o preuzimanju zaposlenih nije se moglo utvrditi da li su isti zaposleni imali zasnovan radni odnos na neodređeno vrijeme kod poslodavca koji je ustupio zaposlenog.

## Preporuka

**P1 Preporučuje se subjektu revizije da prilikom popune radnih mjesta pored preuzimanja zaposlenih od drugih poslodavaca, objavljuje oglase za slobodna radna mjesta i upošljava lica shodno Zakonu o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti radi što veće transparentnosti u zapošljavanju.**

Uvažavajući da je članom 172 Zakona o privrednim društvima omogućeno članstvo Izvršnog direktora u Odboru direktora, DRI predlaže da se razmotri mogućnost razdvajanja dužnosti izvršnog organa od organa upravljanja. Cijeneći javni interes, neophodno je razdvojiti ove dvije funkcije, pogotovo iz razloga što Odbor direktora imenuje i razrješava Izvršnog direktora, prati aktivnosti menadžmenta Fonda i osigurava implementaciju poslovne politike Fonda (član 18 Statuta), pa i samog Izvršnog direktora, dok Izvršni direktor izvršava odluke Odbora direktora podnosi predloge odluka, mjera i zaključaka u vezi sa poslovanjem Fonda Odboru direktora Fonda, stara se o urednoj i blagovremenoj izradi periodičnih izvještaja i godišnjih obračuna (član 28 Statuta). Takođe, Izvršni direktor Fonda predlaže Odboru direktora strukturu i sastav menadžmenta Fonda (član 32 Statuta). Ovo je posebno naglašeno iz razloga što "odluke Odbora direktora se donose ako za njih glasa dva člana Odbora direktora" (član 26 Statuta).

## Sistemska preporuka

**S3 Potrebno je IRF CG AD, preko Vlade Crne Gore kao osnivača, pokrene inicijativu za razdvajanje dužnosti organa upravljanja i rukovođenja tj. Odbora direktora od**

**izvršnog organa tj. izvršnog direktora u cilju utvrđivanja odgovornosti i obezbjeđenja transparentnosti upotrebe javnih sredstava.**

Razvoj i sprovođenje upravljanja i kontrola vrši se na osnovu plana unapređenja upravljanja i kontrola koji nije donešen u 2022. godini shodno članu 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl list CG br.75/18).

**Preporuka**

**P2 Potrebno je shodno članu 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama („Sl list CG br.75/18) donijeti Plan unapređenja upravljanja i kontrola.**

Shodno članu 18 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl list CG br.75/18) Akcionarska društva dostavljaju Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola skupštini akcionara, odnosno osnivaču uz godišnji izvještaj o radu.

**Preporuka**

**P3 Potrebno je da odgovorno lice u IRF CG AD Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola dostavlja u formi koja je predviđena Pravilnikom o sadržaju Godišnjeg izvještaja o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola i načinu izvještavanja („Sl.list CG“,br. 71/19) koji je donesen shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl list CG br.75/18).**

Tokom terenskog rada državni revizori su utvrdili da sve informacije i izvještaji koje se prosleđuju organima upravljanja Fonda nijesu zavedeni preko arhive i da ih ne prati propratni akt o dostavljanju kao i da su pojedini dostavljeni u vremenu i nakon preko mjesec dana.

**Preporuka**

**P4 Potrebno je da sva dokumenta koja se prosleđuju organima upravljanja budu zavedena u arhivi i proslijeđena službama i organima Fonda u vremenu koje će omogućiti odgovarajuće, ažurne, tačne i blagovremene informacije za donošenje odluka.**

Pravilnik o popisu imovine i obaveza IRF CG AD je donesen 2012. godine. Komisija za popis materijalne imovine (osnovnih sredstava) imala je četiri člana od kojih jedan član A.P. zaposlen u službi za računovodstvo i finansije. Komisija za popis blagajne, potraživanja i obaveza imala je takođe jednog člana zaposlenog u Službi za računovodstvo i finansije. Izvještaj o popisu imovine i obaveza Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD sa stanjem na dan 31. decembar 2022. godine,broj:0201-158/23 usvojen je dana 24. februara 2023. godine a trebalo je shodno Odluci o sprovođenju popisa imovine, obaveza i potraživanja do 31. januara 2023. godine.

**Preporuka**

**P5 Prilikom imenovanja komisije za popis materijalne imovine mora se voditi računa da Komisija mora imati zajedno (sa predsjednikom) neparan broj članova. Shodno članu 5 Pravilnika o popisu imovine i obaveza IRF CG AD članovi komisije ne mogu biti lica koja rukuju imovinom koja je predmet popisa, njihovi neposredni rukovodioci, kao ni lica koja vode analitičku evidenciju imovine koja se popisuje.**

Rješenjem kojim je imenovana Komisije za sprovođenje popisa materijalne imovine (osnovnih sredstava) IRF CG AD popis blagajne, potraživanja i obaveza, broj:05-04100-11/03-22/1 dana 15. decembra 2022. godine, nije imenovana Centralna popisna komisija tako da je Izvještaj o izvršenom popisu sačinila Komisija za sprovođenje popisa materijalne imovine (osnovna sredstva) IRF CG AD.

**Preporuka**

**P6 Rukovodilac IRF CG AD-a, prilikom donošenja Rješenja o imenovanju komisija, je dužan da imenuje Centralnu popisnu komisiju koja će na osnovu sprovedenog popisa Komisije za sprovođenje popisa materijalne imovine i Komisije za sprovođenje popisa blagajne, potraživanja i obaveza, sačiniti Izvještaj o sprovedenom popisu. Neophodno je da imenuje Komisiju za popis imovine u Bijelom Polju.**

Služba u čijoj su nadležnosti poslovi finansija i računovodstva nije na osnovu dostavljenih naloga i računa za utrošeno gorivo sačinjavala mjesečni izvještaj o utrošenom gorivu i pređenoj kilometraži. Na osnovu primljenih zahtjeva za korišćenje službenih vozila, zaposleni u čijoj su nadležnosti poslovi održavanja službenih vozila nijesu sačinjavali dnevni i nedeljni raspored korišćenja vozila.

**Preporuka**

**P7 Shodno članu 7 Pravilnika o uslovima i načinu korišćenja službenih vozila u IRF CG AD istekom mjeseca zaposleni u čijoj su nadležnosti poslovi održavanja službenih vozila je dužan da iz realizovanih naloga sravni pređenu kilometražu za svako od službenih vozila na mjesečnom nivou i nakon toga naloge dostavi službi u čijoj su nadležnosti poslovi finansija i računovodstva koja je na osnovu dostavljenih naloga i računa za utrošeno gorivo dužna sačiniti mjesečni izvještaj o utrošenom gorivu i pređenoj kilometraži.**

**Preporuka**

**P8 Na osnovu člana 10 Pravilnika o uslovima i načinu korišćenja službenih vozila u IRF CG AD na osnovu primljenih zahtjeva za korišćenje službenih vozila lica u čijoj su nadležnosti poslovi održavanja službenih vozila treba da sačinjava dnevni i nedeljni raspored korišćenja vozila.**

Ugovor o nabavci robe je zaključen dana 21. oktobra 2022. godine sa doo "Regius". Ugovorena vrijednost iznosi 27.480,00€ bez PDV-a. a PDV iznosi 5.770,80€. CPV oznaka 30211400-5

Kompjuterske konfiguracije, koja je određena u Tenderskoj dokumentraciji, ne odgovara u potpunosti tehničkoj specifikaciji predmeta nabavke (PC, laptopovi, monitori, projektor, sistem video konferencije i dr.).

**Preporuka**

**P9 Subjektu revizije se preporučuje da prilikom sprovođenja javnih nabavki precizno odredi predmet prema jedinstvenom rječniku javnih nabavki. Obzirom na definisane specifikacije bilo je potrebno koristiti i dodatne CPV oznake: 30213100-6 Prenosivi kompjuteri, 30213300-8 Desktop kompjuteri, 30231000-7 Kompjuterski ekrani i konzole, 38652100-1 Projektori.**

Ugovor o održavanju i podršci 05-17416-11813-22/1 od 30. decembra 2022. godine je zaključen između IRF-a i "Asseco See" doo. Ugovorena vrijednost iznosi 194.350,00€ bez PDV-a. Prilikom sprovođenja predmetne nabavke u tenderskoj dokumentaciji nisu korišteni softverski standardi koji definišu kvalitet krajnjeg proizvoda / usluga.

**Preporuka**

**P10 U cilju osiguranja kvaliteta i pouzdanosti softvera, preporučuje se da prilikom sprovođenja nabavki softverskih proizvoda ili njihovog održavanja subjekat revizije koristi odgovarajuće međunarodne standarde ISO (ili ekvivalent). Odgovarajući standardi predstavljaju i dobru praksu u procesu nabavki i održavanja softvera.**

Subjekt revizije je prikazao u izvještaju nabavku od dobavljača "POS4.ME" doo kao jednostavnu nabavku iako je riječ o pregovaračkom postupku bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje koji je trebao biti prikazan u Statističkom izvještaju o sprovedenim javnim nabavkama i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama.

**Preporuka**

**P11 Preporučuje se subjektu revizije da pravilno sačinjava izvještaje iz člana 182 Zakona o javnim nabavkama shodno proceduri koja je propisana podzakonskim aktima.**

Na osnovu člana 13 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji - Primaoci izvještaja o reviziji, nadležni Kolegijum DRI je odlučio da se Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja IRF CG AD za 2022. godinu dostavi:

- Odboru direktora kao organu upravljanja IRF CG AD, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti;

- Ministarstvu finansija i Centralnoj banci Crne Gore, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti i unapređenja položaja subjekta revizije i jačanja odgovornosti u upravljanju javnim finansijama;
- da se sa sadržajem Izvještaja DRI upozna Odbor za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore.

Subjekt revizije je dužan da **do 18.03.2024 godine** dostavi DRI **Plan aktivnosti** za realizaciju izdatih preporuka koji treba da sadrže mjere, nosioce aktivnosti i rokove. Subjekt revizije će **do 02.09.2024** godine dostaviti Državnoj revizorskoj instituciji **Izvješta**j o sprovedenim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

- Subjekt revizije je odgovoran za implementaciju preporuka izdatih od strane Državne revizorske institucije. Državne revizorska institucija će radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti i sprječavanja njihovog ponavljanja izvršiti **provjeru** Izvještaja subjekta revizije o sprovedenim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.
- Osim ključnim zainteresovanim stranama Izvještaj je namijenjen i nevladinom sektoru i zainteresovanoj javnosti te će se u skladu sa članom 61 Poslovnika DRI objaviti na internet stranici DRI u roku od 7 dana od dana usvajanja Konačnog izvještaja.

Podgorica, 16.02.2024. godine

**rukovodilac Kolegijuma DRI**

**dr Milan Dabović, član Senata DRI**

# II OPŠTI DIO

Detaljnim planom revizije Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore za 2022. godinu utvrđeni su postupci i aktivnosti koje treba sprovesti u procesu vršenja revizije. Revizija INVESTICIONO-RAZVOJNOG FONDA CRNE GORE AD PODGORICA za 2022. godinu uključena je u Godišnji plan revizija za 2023. godinu zbog značaja djelatnosti ovog Fonda, kao i obim finansijskih sredstava kojima raspolaže Fond kao i činjenice da Državna revizorska insistucija nije do sada vršila reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD Podgorica.

## 2.1. Pravni osnov za vršenje revizije

Pravni osnov za vršenje revizije Finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja INVESTICIONO-RAZVOJNOG FONDA CRNE GORE AD PODOGRICA (u daljem tekstu Fond) za 2022. godinu sadržan je u: Ustavu Crne Gore, član 144 („Sl. list CG“ br. 01/07; 38/13); Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4 („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 70/17); Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije za 2023. godinu broj 06-038/22-277 od 26. decembra 2022. godine.

Revizija je izvršena u skladu sa: Zakonom o Državnoj revizorskoj instituciji („Sl. list RCG broj 28/04...“Sl. list Crne Gore broj 70/17); Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG“ br. 3/15); Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“, br. 07/15); Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizija; Međunarodnim standardima za vrhovne revizorske institucije (ISSAI- nivo III) i Odlukom o vršenju revizije broj: 03-035/23-832/4 od 18. aprila 2023. godine koju je donio **Kolegijum** u sastavu: član Senata DRI i rukovodilac Kolegijuma dr Milan Dabović i član Senata DRI i član Kolegijuma **Zoran Jelić.**

Revizija Finansijskog izvještaja i pravilnosti poslovanja Fonda za 2022. godinu planirana je da se izvrši u skladu sa Međunarodnim standardima revizje (ISSAI-nivo III), tako da je revizija planirana i sprovedena na način koji je omogućio da se u razumnoj mjeri stekne uvjerenje da finansijski izvještaji ne sadrže značajne materijalno pogrešne tvrdnje i da su finansijske transakcije izvršene u skladu sa zakonskim propisima.

## 2.2. Cilj, predmet i vrsta revizije

Predmet revizije su finansijski izvještaji Fonda za 2022. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskim propisima. Cilj revizije je davanje mišljenja o istinitosti i vjerodostojnosti Godišnjeg finansijskog izvještaja i pravilnosti (zakonitosti) poslovanja. Državna revizorska institucija je izvršila **finansijsku reviziju,** odnosno sveobuhvatan uvid u finansijsko poslovanje subjekta revizije i **reviziju pravilnosti**, što podrazumijeva usklađenost poslovnih transakcija sa zakonskom i podzakonskom regulativom.

## 2.3. Djelatnost i organizacija subjekta revizije

Subjekt revizije je INVESTICIONO-RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD PODGORICA. Pravni osnov za osnivanje INVESTICIONO-RAZVOJNOG FONDA CRNE GORE AD PODGORICA (IRF CG) sadržan je u Zakonu o Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore A.D. ("Sl. list Crne Gore br.88", od 31. decembra 2009. godine). Ovim zakonom uređuje se osnivanje, djelatnost, ovlašćenja i organizacija Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore Odluka o osnivanju IRF CG AD PODGORICA broj 0203-4/2 objavljena je u Službenom listu Crne Gore broj 025/10 od 05. maja 2010. godine.

Fond ima svojstvo pravnog lica sa pravima i obavezama utvrđenim zakonom i opštim aktima Fonda. Fond je osnovan i posluje kao akcionarsko društvo, u skladu sa zakonom. Naziv Fonda je: Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. U poslovanju sa inostranstvom Fond može da koristi naziv na engleskom jeziku koji glasi: "Investment and Development Fund of Montenegro". Sjedište Fonda je u Podgorici Bulevar Svetog Petra Cetinjskog broj 126 Podgorica. Fond za svoje obaveze odgovara svojom imovinom. Za obaveze Fonda bezuslovno i neopozivo na prvi poziv jemči Crna Gora, bez izdavanja posebne garancije. Osnivački kapital Fonda čini cjelokupni kapital Fonda za razvoj Republike Crne Gore, i to: novčana sredstva Fonda za razvoj; akcije i vlasnički udjeli u preduzećima; potraživanja po osnovu prethodno plasiranih kredita; potraživanja po osnovu obveznica; nepokretnosti i oprema u vlasništvu tog fonda. Prava i dužnosti osnivača Fonda vrši Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada). Fond može biti član, osnivač i/ili akcionar, domaćih i međunarodnih finansijskih institucija, privrednih društava u Crnoj Gori i u inostranstvu, uz saglasnost osnivača. Fond može koristiti međunarodne fondove, zaduživati se u Crnoj Gori i u inostranstvu na tržištu novca i kapitala u svrhu obavljanja djelatnosti u skladu sa zakonom i aktima poslovne politike Fonda, uz saglasnost osnivača. Fond donosi godišnji plan rada, finansijski plan i srednjoročni program rada, uz saglasnost Vlade. Fond je dužan da rizike kojima je izložen u svom poslovanju svodi na najmanju mjeru, rukovodeći se principima sigurnosti, solventnosti, likvidnosti, disperzije rizika i očuvanja realne vrijednosti kapitala. Minimalne standarde za upravljanje rizicima za Fond propisuje Centralna banka Crne Gore

Fond je dužan da održava koeficijent adekvatnosti kapitala na nivou od minimalno 8%. Koeficijent adekvatnosti kapitala predstavlja odnos kapitala i stavki aktive i vanbilansa, a izračunava se za Fond u skladu sa propisom koji donosi Centralna banka Crne Gore. Fond je dužan da Centralnoj banci dostavlja izvještaje za registar kreditnih zaduženja koji vodi Centralna banka, u rokovima i sa sadržajem utvrđenim propisom Centralne banke. **Ako Fond, na zahtjev Vlade, odobri plasman ispod tržišnih uslova, Vlada će Fondu nadoknaditi razliku do visine prihoda koji bi bili ostvareni plasmanom po tržišnim uslovima.**

Organi Fonda su Skupština, Odbor direktora i Izvršni direktor. Članove Odbora direktora imenuje i razrješava Skupština Fonda. Odbor direktora Fonda ima tri člana.

**Skupština Fonda:** donosi statut Fonda i vrši njegove izmjene i dopune; imenuje i razrješava članove Odbora direktora i imenuje revizora; odlučuje o politici naknada i o naknadama članova Odbora direktora u skladu sa finansijskim planom; usvaja izvještaj o radu Fonda; usvaja godišnje

finansijske iskaze, sa mišljenjem revizora; donosi odluku o raspolaganju imovinom društva (kupovini, prodaji, zakupu, zamjeni, sticanju ili raspolaganju na drugi način) čija je vrijednost veća od 20% knjigovodstvene vrijednosti imovine Fonda, ako statutom Fonda nije utvrđeno niže učešće; odlučuje o povećanju ili smanjenju akcijskog kapitala Fonda utvrđenog statutom Fonda, zamjenjuje akcije jedne klase akcijama druge; donosi odluku o osnivanju privrednih društava, dokapitalizaciji, osnivanju domaćih i međunarodnih finansijskih institucija i članstvu u međunarodnim finansijskim institucijama; na zahtjev Odbora direktora, razmatra pitanja iz njegove nadležnosti koja se odnose na poslovanje Fonda, i obavlja druge poslove utvrđene zakonom i statutom Fonda.

**Odbor direktora Fonda:** utvrđuje kriterijume i uslove za korišćenje sredstava Fonda; odlučuje o izdavanju garancija za uredno izmirenje obaveza korisnika kredita iz sredstava Garantnog fonda; **donosi godišnji plan rada Fonda, finansijski plan i srednjoročni program rada**; donosi odluke o korišćenju sredstava Fonda, u skladu sa aktima poslovne politike Fonda; utvrđuje investicionu politiku Fonda; odlučuje o plasiranju sredstava Fonda po kriterijumima i uslovima utvrđenim aktima poslovne politike; donosi odluke o zaduživanju u zemlji i inostranstvu; odlučuje o imenovanju predstavnika Fonda u organima upravljanja privrednih društava i drugih organizacija i institucija; donosi akt o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Fondu; razmatra i predlaže Skupštini Fonda na usvajanje godišnje finansijske iskaze Fonda, sa mišljenjem revizora i izvještaj o radu Fonda; donosi poslovnik o svom radu; donosi opšte akte Fonda u skladu sa Statutom Fonda; raspisuje programe finansijske podrške za dodjelu sredstava Fonda; odlučuje o drugim pitanjima u skladu sa Statutom Fonda i zakonom; podnosi Vladi i Skupštini Crne Gore izvještaj o radu Fonda i godišnje finansijske iskaze sa mišljenjem revizora, do kraja juna tekuće za prethodnu godinu; utvrđuje politike i procedure za upravljanje rizicima kojima je Fond izložen u poslovanju; usvaja godišnji plan i izvještaj interne revizije; odobrava uvođenje novih instrumenata finansijske podrške i usluga u poslovanju Fonda; obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom Fonda.

**Odbor direktora IRF CG AD** u periodu u kom je vršena revizija je imenovan rješenjem Vlade Crne Gore broj 07-5780/3 od 29. decembra 2020. godine koja je objavljena u Službenom listu Crne Gore broj 003/21 od 11. januara 2021. godine. Navedenim rješenjem za članove odbora direktora IRF CG AD su imenovani dr Irena Radović, Velizar Kaluđerović i Dragan Pavićević.

**Izvršni direktor:** predstavlja i zastupa Fond i stara se o zakonitosti njegovog rada; organizuje i vodi poslovanje Fonda i vrši nadzor nad radom zaposlenih, na dnevnoj osnovi; izvršava odluke Odbora direktora; zaključuje ugovore u ime i za račun Fonda; podnosi predloge odluka, mjera i zaključaka u vezi sa poslovanjem Fonda Odboru direktora Fonda; stara se o izvršenju godišnjeg plana, finansijskog plana i srednjeročnog programa rada; stara se o urednoj i blagovremenoj izradi periodičnih izvještaja i godišnjih obračuna; odlučuje o dodjeli kredita u iznosu do 50.000 eura i polaganje depozita kod banaka u skladu sa aktima Fonda; stara se o izvršenju drugih obaveza koje su mu zakonom i odlukama Odbora direktora povjerene.

**Izvršnog direktora** Fonda imenuje i razrješava Odbor direktora. Na osnovu Odluke o imenovanju izvršnog direktora IRF CG AD broj 0201-3 od 13. januara 2021. godine je za izvršnog direktora imenovana dr Irena Radović na period od 4 godine počev od 14. januara 2021. godine. Mandat joj prestao Odlukom Skupštine Crne Gore broj 00-74/23-49/1 od 15. decembra koja je objavljena u Službenom listu Crne Gore broj 114/23 od 19. decembra 2023. godine jer je imenovana za

guvernerku Centralne banke Crne Gore. Mandat izvršnog direktora Fonda traje četiri godine i isti može biti ponovo imenovan.

U okviru Fonda djeluje Garantni odbor. **Garantni odbor** daje preporuke i mišljenja Odboru direktora Fonda u vezi izdavanja garancija za uredno izmirenje obaveza korisnika kredita iz sredstava Garantnog fonda. Sastav i broj članova Garantnog odbora utvrđuje se aktom Vlade. Stručne i administrativno-tehničke poslove za Garantni odbor obavlja stručna služba Fonda.

Javnost rada Fonda ostvaruje se dostavljanjem izvještaja o radu i godišnjih finansijskih iskaza, sa mišljenjem revizora Vladi i Skupštini Crne Gore, radi upoznavanja. Programi finansijske podrške, koji definišu uslove za korišćenje sredstava Fonda, objavljuju se na internet stranici Fonda. Fond je dužan da na svojoj internet stranici objavi i podatke u vezi odobrenih plasmana, i to: naziv korisnika sredstava, iznos odobrenih sredstava, namjenu plasmana i mjesto realizacije. Rješenjem Vlade Republike Crne Gore-Poreske Uprave Podgorica o registraciji broj 30/31-10300-1 od 18. aprila 2011. godine IRF CG AD PODGORICA dodijeljen je PIB broj 02217937. IRF CG AD PODGORICA je registrovan shodno odredbama Zakona o privrednim društvima kao akcionarsko društvo. Centralni registar Privrednog suda Podgorica izdao je Potvrdu o registraciji broj 4-0009175/046 od 19. aprila 2010. godine.

Ukupan broj zaposlenih na 31. decembar 2022 godine iznisio je 91 lice kao i 1 lice ustupljeno posredstvom Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih.

### 2.4. Računovodstveni sistem

Evidentiranje poslovnih događaja temelji se na zakonskim propisima i računovodstvenim standardima primjenom obračunskog načela u evidentiranju imovine, kapitala, obaveza, prihoda i rashoda. Od strane subjekta revizije je dostavljen dokument Ovjereni potpisi lica ovlašćenih za zastupanje od strane notara br: OV 119/2021 kojim su ovjereni potpisi dva lica ovlašćenih za zastupanje IRF-a CG AD i to: Irena Radović – izvršni direktor i Jelena Strugar – rukovoditeljka Službe za finansije i računovodstvo kao lice sa ograničenim ovlašćenjima za potpisivanje dokumentacije kako je i definisano internim aktom. Ovdje se radi isključivo o OP obrascima sa potpisima lica koja zastupaju IRF CG AD kod poslovnih banaka prilikom potpisivanja naloga za plaćanje, ovjerenom za potrebe identifikacije lica na kartonima deponovanih potpisa kod poslovnih banaka.

Državni revizori podsjećaju da je u subjektu revizije Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji od 2014. godine mijenjan čak 27 puta a od 2021. godine 11 puta. Revizijom je utvrđeno da su u službi zaposlena 3 lica.

Uvidom u Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta konstatuje se da je u Službi za finansije i računovodstvo sistematizovano pet radnih mjesta a popunjeno je sa tri zaposlena lica. Konstatuje se da isto lice rukovodi formiranjem finansijske dokumentacije IRF-a, potpisuje i vrši plaćanja i isto lice kontroliše, rukovodi službom za knjiženje, što govori da u IRF-u nije izvršeno razdvajanje dužnosti. Ovo je suprotno članu 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18 od 23.11.2018) kojim se propisuje

razdvajanje odgovornosti kojom se sprječava da jedno lice istovremeno bude odgovorno za odobravanje, ovlašćivanje, odnosno izvršenje, evidentiranje ili kontrolu.
Zakon o upravljanju i unutrašnjim konrolama ne dozvoljava da jedno lice bude odgovorno za odobravanje, ovlašćivanje, izvršenje, evidentiranje i kontrolu.

- **Preporučuje se da IRF CG AD, izmjenom akta o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Službi za finansije i računovodstvo, izvrši razdvajanje dužnosti u skladu sa članom 15 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18 od 23.11.2018) kojim se propisuje razdvajanje odgovornosti čime se sprečava da jedno lice istovremeno bude odgovorno za odobravanje, ovlašćivanje, izvršenje, evidentiranje ili kontrolu.**

## 2.5. Predmet i obuhvat revizije

Finansijsko- računovodstvene poslove IRF CG AD vodi u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo. Javnost rada Fonda se ostavaruje dostavljanjem izvještaja o radu i godišnjih finansijskih iskaza, zajedno sa mišljenjem revizora. Uvidom u dokumentacije koju je subjekt revizije priložio (prilog 2) jasno se vidi da je Vlada Zaključkom broj 07-040/23-2843/2 od 22. juna 2023. godine (Vlada Crne Gore je osnivač i nadzorni organ) usvojila Izvještaj o radu IRF CG AD za 2022. godinu sa finansijskim iskazima da bi nakon 8 dana te izvještaje usvojila Skupština Investiciono–razvojnog fonda Crne Gore AD koji je potpisalo lice koje je istovremeno Izvršni direktor, član Odbora direktora i predsjedavajuća Skupštine IRF CG AD pri čemu jednočlana Skupština predlaže i bira Odbor direktora čiji je član Izvršna direktorica koja je istovremeno predsjedavajuća Skupštine IRF CG AD. Saglasno odredbama člana 5 Zakona o računovodstvu[1] pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po MRS, odnosno po MSFI, koje je objavio IASB i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija (u daljem tekstu: Ministarstvo), odnosno pravno lice kojem je povjereno vršenje tih poslova i koje je od odgovarajućeg organa IFAC dobilo pravo na prevod i objavljivanje. Shodno članu 3 Zakona, finansijski iskazi u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (u daljem tekstu: MRS), odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu: MSFI) su: iskaz o finansijskoj poziciji (u daljem tekstu: **bilans stanja**); iskaz o ukupnom rezultatu (u daljem tekstu: **bilans uspjeha**); **iskaz o novčanim tokovima**; **iskaz o promjenama na kapitalu**; **napomene uz finansijske iskaze**.

[1] Član 40 Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona. Do donošenja podzakonskih akata iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se podzakonski akti doneseni na osnovu Zakona o računovodstvu ("Službeni list CG", broj 52/16).

# III METODE REVIZIJE I KONTROLA KVALITETA VRŠENJA REVIZIJE

## 3.1. Metode revizije

Revizija je sprovdena na bazi provjere uzoraka, korišćenjem analitičkih postupaka, suštinskih testova, intervjua, pregledanjem, posmatranjem, ispitivanjem, konfirmacijama kao i drugim relevantnim postupcima kojima se potkrepljuju iznosi i informacije objelodanjene u finansijskim izvještajima. Određivanje rizika, stepena materijalnosti i uzorka izvršeno je primjenom metodologije u skladu s ISSAI standardima za preliminarno utvrđivanje rizika, materijalnosti i uzorka i na osnovu profesionalnog prosuđivanja državnih revizora.

## 3.2. Rizik revizije

Revizorski rizik, kao rizik da se izrazi neodgovarajuće mišljenje u slučaju kada finansijski izvještaj sadrži materijalno značajne greške je procijenjen kroz procjenu njegove tri sastavne komponente: inherentni rizik, kontrolni rizik i rizik otkrivanja. Inherentni rizik je rizik od mogućnosti da će se pojaviti materijalno značajna greška u finansijskim izvještajima ili pojedinačno na računima, u slučajevima nepostojanja interne kontrole. Procjena inherentnog rizika je izvršena u skladu sa standardima revizije i Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti. Nakon upoznavanja sa okruženjem i aktivnostima subjekta revizije indetifikovani su indikatori rizika i izvršena procjena. Inherentni rizik je za reviziju IRF CG AD PODGORICA procijenjen kao srednji. Na osnovu sticanja razumijevanja o kontrolnom okruženju, upravljanju rizicima i kontrolnim procedurama i upoznavanja sa uspostavljenim sistemom finansijskih kontrola i upravljanja subjekta revizije, izvršena je preliminarna procjena kontrolnog rizika. Kontrolni rizik je procijenjen kao srednji. Na osnovu procijenjenog inherentnog i kontrolnog rizika prihvatljivi detekcioni rizik je procijenjen kao 5,33% što znači da je bilo potrebno sprovesti značajan obim suštinskih testova za prikupljanje dokaza.

## 3.3. Određivanje uzorka

Vrijednost populacije je vrijednost ukupnih izdataka (izvršenog budžeta) subjekta revizije. **Uzorak izdataka obuhvaćen je u vrijednosti od 5.461.979,01€ ili 59,87%** ukupnih izdataka (populacije), stim sto je uzorak za bruto zarade 100%.

## IV PROGRAM REVIZIJE

Saglasno odredbama člana 5 Zakona o računovodstvu[2] pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po MRS, odnosno po MSFI, koje je objavio IASB i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija (u daljem tekstu: Ministarstvo), kojem je povjereno vršenje tih poslova i koje je od odgovarajućeg organa IFAC dobilo pravo na prevod i objavljivanje.

## 1. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Shodno članu 3 Zakona, finansijski iskazi u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (u daljem tekstu: MRS), odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu: MSFI) su: iskaz o finansijskoj poziciji (u daljem tekstu: **bilans stanja**); iskaz o ukupnom rezultatu (u daljem tekstu: **bilans uspjeha**); **iskaz o novčanim tokovima**; **iskaz o promjenama na kapitalu**; n**apomene uz finansijske iskaze.** IRF je sačinio godišnje finansijske izvještaje za 2022. godinu u skladu sa članom 11 Zakona o računovodstvu[3] pod zavodnim brojem 89614/2022 dana 13. marta 2023. godine.

### 1.1. Bilans stanja

Bilans stanja IRF-a za 2022. godinu je sačinjen na propisanim obrascima koji ima 6 stranica te je zbog racionalizacije i prikazivanja istog izvršeno sumiranje određenih bilansnih pozicija. Sadržina ovakvo sačinjenog bilansa stanja je prikazana u narednoj tabeli.

| *OPIS* | tekuća godina | prethodna godina |
|---|---|---|
| ***AKTIVA*** | **441,708,046.00** | **464,676,734.00** |
| *NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL* | 0.00 | |
| ***STALNA IMOVINA*** | **288,706,128.00** | **284,849,527.00** |
| *OBRTNA IMOVINA* | 152,018,662.00 | 178,861,569.00 |
| *Zalihe* | 216.00 | 122.00 |
| *Kratkoročna potraživanja* | 29,581,147.00 | 30,470,544.00 |
| *Kratkoročni plasmani* | 75,182,391.00 | 64,283,419.00 |
| *Gotovina na računima i u blagajni* | 47,254,908.00 | 84,107,484.00 |
| ***STALNA SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI*** | **597,088.00** | **575,632.00** |
| ***AKTIVNA VRENENSKA RAZGRANIČENJA*** | **386,168.00** | **390,006.00** |
| | | |
| ***PASIVA*** | **442,158,046.00** | **464,676,734.00** |
| *KAPITAL* | 93,265,800.00 | 88,530,655.00 |
| *DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE* | 302,591,718.00 | 329,029,365.00 |
| *ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE* | 96,293.00 | 54,325.00 |
| *KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE* | 44,721,010.00 | 45,489,947.00 |
| *PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA* | 1,483,225.00 | 1,572,442.00 |

Ukupna aktiva i pasiva bilansa stanja je iskazana u iznosu od 441.708.046€. Aktiva bilansa stanja se odnosi na stalnu imovinu u iznosu od 288.706.128€, obrtna sredstva u iznosu od 152.615.750€ i aktivna vremenska razgraničenja u iznosu od 386.168€. U pasivi bilansa stanja je iskazan kapital

[2] Član 40 Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona. Do donošenja podzakonskih akata iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se podzakonski akti doneseni na osnovu Zakona o računovodstvu ("Službeni list CG", broj 52/16).

[3] ("Službeni list Crne Gore", br. 145/21 od 31.12.2021, 152/22 od 30.12.2022) i iste elektronskim putem putem tokena objavio na portalu Uprave prihoda i carina (https://eprijava.tax.gov.me/TaxisPortal )

u iznosu od 93.265.800€, dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze u iznosu od 302.591.718€, odložene poreske obaveze u iznosu od 96.293€, kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze u iznosu od 44.271.010€ i pasivna vremenska razgraničenja u iznosu od 1.483.225€.

U postupku revizije je utvrđeno da su u aktivi bilansa stanja – klasa 0 tj. na poziciji dugoročnih finansijskih plasmana i dugoročnih potraživanja u okviru učešće u kapitalu kod pravnih lica iskazane vrijednosti akcija u vlasništvu IRF-a u iznosu od 6.081.999,00 €. Uvidom u glavnu knjigu IRF-a za 2022. godinu je utvrđeno da se u istoj evidentiraju tekući prometi u 2022. godini bez prenosa početnih stanja[4] na kontima. Po iskazu odgovornog lica, u glavnoj knjizi se ne formira poseban nalog za otvaranje početnog stanja, već sistem automatski formira početna stanja i isto iskazuje u zaključnom listu. U zaključnom listu su pored početnog stanja, iskazani tekući i ukupni prometi na računima glavne knjige. Revizijom je utvrđeno da su u zaključnom listu na kontima iskazani dugovni i potražni prometi u iznosu od 736.544.674,13€ dok je dugovni i potražni promet na računima u 2022. godini iskazan u iznosu od 1.926.052.508,91€ i isti odgovara prometu glavne knjige za 2022. godinu.

### 1.2. Bilans uspjeha

Bilans uspjeha sačinjen na obrascima usklađenim sa članom 4 Zakona o računovodstvu ("Sl. list CG" br. 52/16 i Direktivom 2013/34/EU Evropskog parlamenta i vijeća ima 4 strane i zbog racionalnosti isti je sublimiran i za potrebe zapisnika iskazan u skraćenom prikazu u sledećoj tabeli.

| *OPIS* | tekuća godina | prethodna godina |
|---|---|---|
| ***PRIHODI UKUPNO*** | **13,048,184.00** | **13,535,438.00** |
| *Prihodi od prodaje* | 12,903,751.00 | 13,142,144.00 |
| *Ostali prihodi iz poslovanja* | 116,060.00 | 362,332.00 |
| *Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja* | | 25,854.00 |
| *Prihodi od kamata i kursnih razlika* | 28,373.00 | 5,108.00 |
| ***RASHODI UKUPNO*** | **11,106,123.00** | **11,476,770.00** |
| *Troškovi poslovanja* | 956,659.00 | 812,217.00 |
| *Troškovi zarada, naknada i ostali lični rashodi* | 2,288,032.00 | 2,230,461.00 |
| *Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine* | 189,654.00 | 116,699.00 |
| *Ostali rashodi iz poslovanja* | 5,032,043.00 | 5,410,821.00 |
| *Rashodi po osnovu kamata i kursnih razlika* | 2,639,735.00 | 2,906,572.00 |
| ***REZULTAT IZ REDOVNOG POSLOVANJA PRIJE OPOREZIVANJA*** | **1,942,061.00** | **2,058,668.00** |
| *Poreski rashod perioda* | 41,968.00 | 8,323.00 |
| ***REZULTAT NAKON OPOREZIVANJA*** | **1,900,093.00** | **2,050,345.00** |
| *Neto rezultat drugig stavki povezanih sa kapitalom* | 2,755,552.00 | 8,390,337.00 |
| ***NETO SVEOBUHVATNI REZULTAT*** | **4,655,645.00** | **10,440,682.00** |

Saglasno podacima iskazanim u glavnoj knjizi ukupni prihodi u 2022. godini su iznosili 13.048.184,69€ dok su rashodi iskazani u iznosu od 11.106.123€. Iskazani iznos dobitka prije oporezivanja u iznosu od 1.942.061,00 € odgovara podacima iskazanim u bilansu uspjeha. U bilansu uspjeha je pored dobiti iskazan i neto rezultat drugih stavki u iznosu od **2.755.552,00 €**

[4] Prenos krajnjeg stanja iz 2021. godine na kontima GK kao početnih u 2022. godini.

koji se odnosi na promjene pozicija kapitala u bilansu stanja i to stanja rezervi kraj prethodne u odnosu na kraj tekuće godine.[5]

## 2. PRIHODI

Shodno Finansijskom planu IRF CG AD PODGORICA za 2022. godinu koji je donio Odbor direktora Odlukom broj 0201-70 od 31. decembra 2021. godine a na koji je dala saglasnost Vlada Crne Gore Zaključkom broj 04-6994/2 od 29. decembra 2021. godine, planirani prihodi Fonda za 2022. godinu iznosili su 12,014,891.00. Pregled planiranih i ostvarenih prihoda prikazan je u narednoj tabeli:

| *OPIS* | *PLANIRANO* | *OSTVARENO* |
|---|---|---|
| *Prihodi od kamata* | 11,337,214.00 | 12,397,989.41 |
| *Prihodi od naknada, krediti* | 193,427.00 | 416,768.01 |
| *Prihodi od naknada, faktoring* | 96,000.00 | 117,366.91 |
| *Prihodi od kamata na depozite* | 288,250.00 | |
| *Prihodi od ukidanja ispravke za faktoring* | | 16,136.92 |
| *Ostali prihodi/vanredni prihodi* | 100,000.00 | 21,423.44 |
| *Prihodi od usklađivanja vrijednosti investicionih nekretnina* | | 78,500.00 |
| ***UKUPNO PRIHODI*** | **12,014,891.00** | **13,048,184.69** |

## 3. RASHODI

Kao što je u prethodnom dijelu izvještaja konstatovano ukupni rashodi IRF-a u 2022. godini iskazani u bilansu uspjeha i glavnoj knjizi su iznosili 11.106.123,66€. U narednoj tabeli je data struktura rashoda iskazana u glavnoj knjizi IRF-a.

| ***OPIS*** | ***iznosi*** |
|---|---|
| *Troškovi kancelarijskog i potrošnog materijala* | 50,599.47 |
| *Troškovi električne energije, vode i goriva* | 20,909.58 |
| *Troškovi neto zarada, poreza i doprinosa* | 1,948,421.75 |
| *Troškovi doprinosa poslodavc, prirez na zarade* | 171,461.52 |
| *Trošak ugovora o dijelu* | 35,239.16 |
| *Trošak naknada članovima odbora direktora - bruto* | 34,456.24 |
| *Troškovi dnevnica, smještaja, prevoza, pomoći zaposlenima i sindikatu* | 99,553.85 |
| *Troškovi telefona i PTT usluga* | 24,875.84 |
| *Troškovi održavanja prostorija, vozila,opreme, softvera i adaptacija* | 69,976.95 |
| *Troškovi oglasa, propagandnog materijala i usluga* | 61,631.17 |
| *Troškovi amortizacije* | 207,506.00 |
| *Rezervacija za jubilarne nagrade* | 228.72 |
| *Troškovi revizije, advokata, savjetovanja, monitoringa, medija* | 205,699.86 |
| *Troškovi ugostiteljskih usluga, reprezentacije i bifea* | 15,749.75 |
| *Troškovi osiguranja imovine i zaposlenih i registracija vozila* | 26,752.68 |
| *troškovi bankarskih provizija i usluga* | 134,272.34 |
| *Troškovi članarina* | 10,207.44 |
| *Troškovi poreza na imovinu i PDV-a* | 13,965.05 |
| *Troškovi sudskih taksi, javnih izvršitelja, društvene odgovornosti* | 113,184.24 |
| *Troškovi kamata* | 2,569,916.85 |
| *Troškovi naknade po primljenim kreditima* | 69,818.35 |
| *Troškovi rezervacije po direktnim kreditima* | 5,014,168.10 |
| *Vanredni rashodi* | 17,874.75 |
| *Troškovi usklađivanja investicionih nekretnina* | 189,654.00 |
| ***UKUPNO*** | **11,106,123.66** |

[5] U bilansu uspjeha su prikazane promjene na pozicijama kapitala iz bilansa stanja IRF-a koja se ogleda u promjeni na stanju rezervi sa kraja prethodne u odnosu na kraj tekuće godine. Za 2022. godinu je ta promjena pozitivna jer su neto negativne rezerve iz bilansa stanja smanjene (17.996.597,93 -15.241.045,69 = 2.755.552,24). Po osnovu navedenog su u bilansu uspjeha na poziciji neto rezultata drugih stavki povezanih sa kapitalom iskazana uvećanja u iznosu od 2.755.552€.

### 3.1 Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca

Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca su obračunati i iskazani u glavnoj knjizi IRF-a u iznosu od **2.115.142,43€.** Od navedenog iznosa su rashodi neto zarada iskazani u iznosu od 1.476.913,02€, troškovi poreza na zarade u iznosu od 166.240,01€, doprinosa na zarade zaposlenog u iznosu od 301.146,22€, prireza na porez 25.620,60€ i troškove doprinosa poslodavca za zarade u iznosu od 145.222,58€. U postupku revizije je utvrđeno da su ukupni rashodi bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca obračunati u iznosu od 2.214.273,51€ s tim što je u glavnoj knjizi iskazan iznos od 2.115.142,43€ dok su troškovi u iznosu od **99.131,08€** stornirani od ukupnog iznosa obračunatih troškova i iskazani kao potraživanje po osnovu trudničkog bolovanja zaposlenih od Fonda za zdravstveno osiguranje u iznosu od **44.012,26€**[6] i potraživanje po osnovu porodiljskog bolovanja u iznosu od **55.118,82€**[7]**.**

U postupku revizije je utvrđeno da su u 2022. godini 5 puta vršene izmjene i dopune Pravilnika o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRF-u CG AD kojim je uređen način utvrđivanja i ostvarivanje prava na zaradu, naknadu zarada i druga primanja zaposlenih u IRF-u. Pravilnikom je precizirano da je **obračunska vrijednost koeficijenta u IRF-u 200,00€ odnosno od 17. novembra 2022. godine 240,00€**, kao i **poseban**[8] **dio zarade** koji je utvrđen u bruto iznosu od **90,00€.** Revizijom je utvrđeno da je najniža zarada u januaru mjesecu 2022. godine u IRF-u iznosila 478,35€ a najviša 3.391,24€ u neto iznosu, u julu i avgustu 480,30€ odnosno 3.419,73€ dok je u decembru najniža zarada iznosila 611,24€ a najviša 8.010,14€[9]. Značajnije uvećanje zarada u decembru je posledica isplaćenog varijabilnog dijela zarade zaposlenima koji se kretao od 20% do 100% bruto zarade po zaposlenom saglasno rješenju donijetom od strane izvršne direktorke kao i uvećanja obračunske vrijednosti koeficijenta i posebnog dijela zarade.

Uvidom u Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta je utvrđeno da su tokom 2022 godine formirana nova radna mjesta i to: savjetnik za poslove kabineta i odnose sa javnošću, koordinator za informacione tehnologije, samostalni referent za pravne poslove i referent za kolaterale. Uvidom u 21 personalni dosije zaposlenih u IRF-u je utvrđeno da su zaposleni ispunjavali sve uslove propisane Pravilnikom o organizacionoj strukturi i sistematizaciji radnih mjesta u IRF-u CG AD.

Uvidom u isti dosije utvrđeno je da je za šest zaposlenih došlo do zasnivanja radnog odnosa na neodređeno vrijeme putem sporazuma o preuzimanju zaposlenih zaključenih izmedju Investicionog razvojnog fonda Crne Gore sa sljedećim ugovornim stranama (ranijim poslodavcima zaposlenih): Crnogorskom komercijanom bankom, Gimnazijom u Danilovgradu, D.O.O. Dekra,

[6] Potraživanja od Fonda na ime refundacija održavanja trudnoće su po početnom stanju iznosila 37.465,99€ i u 2022. godinu su iskazana u iznosu od 44.012,26€ što iznosi ukupno 81.478,25€. Ista su u 2022. godini izmirena od strane Fonda u iznosu od 49.891,59€ tako da je stanje potraživanja na kraju 2022. godine iznosilo 31.586,66€.

[7] Potraživanja od Centra za socijalni rad po osnovu refundacije porodiljskih bolovanja je po početnom stanju iznosilo 17.624,09€. Isto je uvećano u 2022. godini za iznos od 55.118,82€ i ukupno je iskazano u iznosu od 72.742,91€. Potraživanja po ovom osnovu su izmirena u 2022. godini u iznosu od 41.380,65€ i ista na kraju 2022. godine su iznosila 31.442,26€.

[8] Poseban dio zarade je dio zarade koju zaposleni ostvaruje po osnovu naknade za ishranu u toku rada i 1/12 regresa za korišćenje godišnjeg odmora.

[9] U decembru mjesecu je pored redovne zarade obračunata i isplaćena varijabila zaposlenima.

Prvom bankom, i Hypo Alpe Adria bankom uz saglasnost zaposlenog shodno članu 43 ranije važećeg Zakona o radu ("Službeni list Crne Gore", br. 049/08 od 15.08.2008, 026/09 od 10.04.2009, 088/09 od 31.12.2009, 026/10 od 07.05.2010, 059/11 od 14.12.2011, 066/12 od 31.12.2012, 031/14 od 24.07.2014, 053/14 od 19.12.2014, 004/18 od 26.01.2018). Prilikom uvida u sadržinu Sporazuma o preuzimanju zaposlenih nije se moglo utvrditi da li su isti zaposleni imali zasnovan radni odnos na neodređeno vrijeme kod poslodavca koji je ustupio zaposlenog.

**Preporuka**

- **Preporučuje se subjektu revizije da prilikom popune radnih mjesta pored preuzimanja zaposlenih od drugih poslodavaca, objavljuje oglase za slobodna radna mjesta i upošljava lica shodno Zakonu o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti radi što veće transparentnosti u zapošljavanju.**

### 3.2 Troškovi ugovora o dijelu

Troškovi ugovora o djelu su u glavnoj knjizi IRF-a iskazani u iznosu od 35.239,16€ i isti se odnose na neto naknade po ugovorima u iznosu od 31.050,00€, porez po odbitku u iznosu od 3.642,69€ i prirez u iznosu od 564,47€. Revizijom je utvrđeno da su na navedenoj poziciji evidentirani troškovi po osnovu isplata mjesečnih naknada i to: članu Revizorskog odbora u neto iznosu od 200,00€, članu Odbora za upravljanje aktivom i pasivom u iznosu od 200,00€, predsjednici Kreditno – garantnog odbora u iznosu od 250,00€, članovima Savjetodavnog tijela Odbora direktora (2 člana) u iznosu od 750,00€ i predsjedniku Odbora za informacioni sistem u iznosu od 250,00€. Pored navedenog na ovoj poziciji su evidentirani troškovi naknada za zamjenika predsjednika Komisije za realizaciju aktivnosti na izradi predloga izmjena i dopuna Zakona o IRF-u CG za 4 mjeseca po 250,00€, kao i varijabile koje su isplaćene članovima Savjetodavnog odbora u iznosima mjesečnih naknada od po 750,00€.

Sve naknade evidentirane na ovoj poziciji su isplaćene po osnovu Odluka o članstvu u Odborima IRF-a lica koja nisu stalno zaposlena u IRF-u i zaključenih ugovora o angažovanju lica za članstvo u odborima IRF-a i to: Revizorskom odboru, Odboru za upravljanje aktivom i pasivom, Kreditno – garantnom odboru, Odboru za IS I Savjetodavnom tijelu Odbora direktora.

### 3.3 Troškovi naknade članovima odbora direktora

Revizijom je utvrđeno da su naknade članovima Odbora direktora isplaćene na osnovu **odluke predsjedavajućeg Skupštine i Izvršnog direktora b**r. 0100-11 od 06. maja 2016. godine kojom je utvrđena mjesečna naknada predsjedniku Odbora direktora u iznosu od jedne prosječne zarade zaposlenih u IRF-u u prethodnoj godini a za članove Odbora direktora 70% prosječne zarade zaposlenih u prethodnoj godini[10].

[10] Prosječna neto zarada u 2021. godini u IRF-u je utvrđena u iznosu od 1.058,31€, što ujedno predstavlja i naknadu predsjednika dok je naknada od 70% iste utvrđena u iznosu od 740,82€ i ista predstavlja naknadu koja je isplaćivana

Mjesečna naknada predsjedniku Odbora je obračunata u neto iznosu od 1.058,31€, doprinosi PIO 297,27€, porez 94,51€ i prirez 14,18€ što ukupno iznosi 1.464,27€ dok je naknada članu Odbora obračunata u neto iznosu od 740,82€, doprinosi PIO 197,10€, porez u iznosu od 23,53€ i prirez 3,53€, što ukupno iznosi 964,97€. Pored navedenog iznosa članovima Odbora je isplaćena varijabila u decembru a za maj, jun i jul naknada predsjedniku Komisije za realizaciju aktivnosti na izradi predloga izmjena i dopuna Zakona o Investiciono razvojnom fondu CG koji je ujedno bio i predsjednik Odbora direktora u neto iznosu od 250,00€.

Skupštinu Fonda čini predstavnik kojeg imenuje Vlada, saglasno odredbama člana 12 Statuta IRF-a. Članove Odbora direktora bira Skupština Fonda, na predlog Vlade. (član 20 Statuta). Članovi Odbora direktora saglasno odredbama člana 22 Statuta imaju pravo na naknadu za svoj rad u Odboru u skladu sa Odlukom Skupštine Fonda o politici i visini naknada članovima Odbora direktora Fonda. Odbor direktora Fonda ima 3 člana i to predsjednika i dva člana.

Članom 16, stav 2 Zakona je precizirano da Izvršnog direktora Fonda imenuje i razrješava Odbor direktora a mandat izvršnog direktora Fonda traje četiri godine i može biti ponovo imenovan. Saglasno odredbama člana 172, tačka 3 Zakona o privrednim društvima je precizirano da Izvršni direktor ne može biti član odbora direktora, osim u slučaju jednočlanog društva.

Uvažavajući da je članom 172 Zakona o privrednim društvima omogućeno članstvo Izvršnog direktora u Odboru direktora, DRI predlaže da se razmotri mogućnost razdvajanja dužnosti izvršnog organa od organa upravljanja. Cijeneći javni interes, neophodno razdvojiti ove dvije funkcije, pogotovo iz razloga što Odbor direktora imenuje i razrješava Izvršnog direktora, prati aktivnosti menadžmenta Fonda i osigurava implementaciju poslovne politike Fonda (član 18 Statuta), pa i samog Izvršnog direktora, dok Izvršni direktor izvršava odluke Odbora direktora podnosi predloge odluka, mjera i zaključaka u vezi sa poslovanjem Fonda Odboru direktora Fonda, stara se o urednoj i blagovremenoj izradi periodičnih izvještaja i godišnjih obračuna (član 28 Statuta). Takođe, Izvršni direktor Fonda predlaže Odboru direktora strukturu i sastav menadžmenta Fonda (član 32 Statuta). Ovo je posebno naglašeno iz razloga što "odluke Odbora direktora se donose ako za njih glasa dva člana Odbora direktora" (član 26 Statuta).

**Sistemska preporuka**

- **Potrebno je IRF CG AD, preko Vlade Crne Gore kao osnivača, pokrene inicijativu za razdvajanje dužnosti organa upravanja i rukovođenja tj. Odbora direktora od izvršnog organa tj. izvršnog direktora u cilju utvrđivanja odgovornosti i obezbjeđenja transparentnosti upotrebe javnih sredstava.**

članu Odbora direktora. Naknada drugom članu nije isplaćivana obzirom da je isto lice imenovano kao Izvršni direktor IRF-a.

### 3.4 Troškovi održavanja softvera i računarske opreme

Sredstva na ovoj poziciji su planirana u iznosu od 178.240,00€, dok je utrošeno 74.979,00€, što čini 42% planirane pozicije. U 2021. godini, subjekat revizije je planirao trošak po ovom osnovu u iznosu od 160.620€, dok je trošak za održavanja softvera i računarske opreme iznosio je 84.667€. Revijiom je izvršena je kontrola potrošnje sredstava na osnovu definisanog uzorka i procjene revizora. Testiran je uzorak od 41.914,68€, što čini 55,5% zbirnih izdataka na kontima 532900 (Trošak usluga odrzavanja softvera) i 512401 (Trošak potrošnog materijala-racunarska oprema i kratkoročne licence). **Uvidom u dokumentaciju u postupku terenske revizije nijesu utvrđene nepravilnosti u kontrolisanim transakcijama a koje se odnose na pravilnost evidentiranja ovih izdataka.**

Plaćanja ispostavljenih faktura su vršena u skladu sa internim procedurama subjekta. Dobavljači su usluge izvršavali shodno Zakonu o javnim nabavkama i potpisanim ugovorima. Za navedene usluge su vršena plaćanja u 2022. godini.

### 3.5 Trošak propagandnog materijala i usluga

Za ovu namjenu IRF je u 2022. godini planirao sredstva u iznosu od 120.000,00€. Od navedenog iznosa realizovano je 61.122,97€ odnosno 50,94% planiranih sredstava. Uporedno gledano u 2021. godini, subjekat revizije je planirao trošak po ovom osnovu u iznosu od 40.000€ a realizovano je 41.831€ (105%). U sklopu revizije kontrolisan je iznos od 44.254,81€, odnosno 72,4% sredstava na kontu troškovi propagandnog materijala i usluga - 535401. **Kontrolisana sredstva su namjenski utrošena. Revizijom nisu utvrđene nepravilnosti koje se odnose na pravilnost evidentiranja izdataka koji pripadaju ovoj poziciji.**

Trošenje sredstava je potkrijepljeno odgovarajućom dokumentacijom. Subjekat revizije je za troškove koji su bili predmet kontrole stavio na uvid validne ugovore i fakture o izvršenim uslugama. Plaćana ispostavljenih faktura su vršena u skladu sa internim procedurama subjekta.

### 3.6 Troškovi službenih putovanja

Sredstva za ovu namjenu planirana su u iznosu od 45.000,00 €. Ta sredstva je trebalo iskoristiti za službena putovanja u funkciji obavljanja redovnih aktivnosti Fonda. U postupku revizije je utvrđeno da je za ove namjene u 2022. godini utrošeno 7.653,35€, što čini 17% planirane pozicije. Sredstva su namjenski utrošena. U poređenju sa 2021. godinom utrošeno je manje sredstava jer je trošak iznosio 13.330€ od 40.000€ planiranih za tu namjenu.

Utrošak sredstava je potkrijepljen sa odogovarajućom dokumentacijom (putni nalozi, hotelski računi, prevozne karte i dr.). Službena putovanja su bila u funkciji obavljanja djelatnosti subjekta revizije i putovala su samo lica zaposlena u Fondu. Putni nalozi uredno razduženi, dnevnice za službeno putovanje obračunate i isplaćene u skladu sa zakonskom regulativom.

U postupku terenske revizije izdataka za troškova službenih putovanja kontrolisan je iznos od 6.696,60€, odnosno 87,50% utrošenih sredstava. **Revizijom nisu utvrđene nepravilnosti koje se odnose na pravilnost evidentiranja ovih izdataka.**

### 3.7 Renta

Sredstva su planirana u iznosu od 45.000,00€ i namjenjena za zakup poslovnog prostora u Podgorici u kojem je sjedište i u kom se obavlja poslovna aktivnost Fonda. Planirana sredstva su namjenski utrošena. U 2021. godini, subjekat revizije je planirao trošak po ovom osnovu u iznosu od 25.200,00€ dok je utrošeno 30.239,00€. U sklopu revizije predmetne pozicije izdataka kontrolisan je cjelokupni iznos tj. 100%, odnosno 33.600,00€ neto isplaćenih sredstava na kontu dobavljača - 433001. Revizijom nisu utvrđene nepravilnosti koje se odnose na pravilnost evidentiranja izdataka na ovoj poziciji. Trošenje sredstava je potkrijepljeno odgovarajućom dokumentacijom.

Subjekat revizije je u 2022. godini počeo sa primjenom MRS 18 tako da umjesto troška zakupa sada se evidentiraju troškovi amortizacije (konto 540411) i troškove kamate (konto 562901) za imovinu sa pravom korišćenja (renta - zakup poslovnog prostora). Takođe imamo konta imovine sa pravom korišćenja (konto 022001) i njene ispravke vrijednosti (konto 022901) i konta obaveze za lizing dugoročni i kratkoročni dio - konto 419200 i konto 425101 u bilansu stanja. Obaveze prema ovim dobavljačima se evidentiraju na kontu 433001. Obaveze 419200 i 425101 su obračunske kategorije i ne predstavljaju obavezu za plaćanje, one se svakog mjeseca umanjuju za iznos dijela glavnice po obračunu dok se isplata vidi na kontu 433001.

### 3.8 Troškovi ugostiteljskih usluga i reprezentacije

Za ovu namjenu planirana su sredstva u iznosu od 30.000,00€. U 2022. godini za tu namjenu utrošena sredstva u iznosu od 11.784,92€, što čini 39% planirane pozicije. U poređenju sa 2021. godinom utrošeno je više sredstava jer je trošak iznosio 5.686,00€ od 20.000,00€ planiranih za tu namjenu. Trošenje sredstava je potkrijepljeno odgovarajućom dokumentacijom (fakture). U postupku terenske revizije izdataka za troškove ugostiteljskih usluga i reprezentacije kontrolisani su i troškovi bifea. Ukupno je kontrolisan iznos od 10.290,33€, odnosno 65,34% utrošenih sredstava evidentiranih na kontu 551. **Revizijom nisu utvrđene nepravilnosti koje se odnose na pravilnost evidentiranja izdataka koji pripadaju ovoj poziciji.**

### 3.9 Trošak kamate i naknade

Planirani iznos kamate po kreditima za 2022. godinu u iznosu od 3.222.746,00€ a sastoji se od troškova kamate po tekućim kreditnim sredstvima u iznosu od 2.500.000,00€ i troškova kamata i naknada po sredstvima za koja se očekivalo da će se povući u toku 2022. godine u iznosu od oko 700.000,00€. U postupku revizije utvrđeno je da izdaci po osnovu kamate u 2022. godini iznose 2.568.744,60€ , i to: Zadužena kamata Evropske investicione banke EIB 2,484,912.62; Zadužena kamata Razvojne banke Savjeta Evrope C EB 28,102.57; Zadužena kamata Kineske Razvojne

banke CDB 33,973.33; Zadužena kamata Francuske Razvojne agencije AFD 14,708.33; Razgraničena kamata 31.decembar 2022. 363,871.52; Razgraničena kamata 31.12.2021. - 356,823.77. Izdaci po osnovu kamata u 2021. godini su iznosili 2.858.494,03 €.

IRF se zadužuje kod stranih kreditora. Odluke o zaduživanju donosi Odbor direktora. IRF kao dužnik stranih kreditora nema kamate na sredstva koja nisu povučena. Kod Francuske razvojne banke plaća se naknada na neiskorišćena, a ugovorena sredstva. Cijela kamata se ne plaća, ali se plaćaju oportunitetni troškovi**.**

### 3.10 Troškovi korporativne i društvene odogovornosti i sponzorstva

Sredstva na ovoj poziciji planirana su u iznosu od 80.000,00€ i namjenjena su za podršku zajednici kroz društveno odgovorno poslovanje kroz finansiranje projekata u cilju podrške socijalne inkluzije, kroz podršku ženskom preduzetništvu i mladima u biznisu. U postupku revizije je utvrđeno:

559901-Troškovi korporativne društvene odgovornosti i sporta iznosili su u 2022. godini 76.090,00€. Sredstva su odobravana kao pomoć Crvenom krstu Crne Gore, sportskim klubovima, nevladinim organizacijama i pojedincima. Sva plaćanja su izvršena na osnovu odluka odbora direktora, koje su donesene na osnovu podnesenih zahtjeva. Troškovi korporativne društvene odgovornosti i sporta u 2021. godini iznosili su 50.283,00€.

Državni revizori nijesu dobili na uvid interni akt kojim bi se regulisala prava, ograničenja i pravdanje ovih troškova.

**Preporuka**[11]

- **Preporučuje se da Investiciono-razvojni fond Crne Gore donese interni akt kojim bi se regulisala prava, ograničenja i pravdanje troškova korporativne i društvene odgovornosti i sponzorstva.**

[11] Preporuka je realizovana u vrijeme vršenja revizije pa neće biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod naslovom „Mišljenja i preporuke“.

## 4. Izvještaj o neizmirenim obavezama

Obaveze prema inokreditorima su najveće nedospjele obaveze koje iznose 345.153.524,00€. Tekuće obaveze su dio ukupnih obaveza koje dospijevaju u roku jedne godine. Obaveze po osnovu faktoringa u iznosu od 887.865€ su nedospjele obaveze po klasičnom faktoringu koje dospijevaju nakon što se naplate potraživanja od krajnjih dužnika. Razgraničena kamata je nedospjela kamata obračunata do datuma bilansa 31. decembra 2022. godine
IRF nema obaveza prema bankama koje posluju u Crnoj Gori. IRF CG AD ima nenemjenske depozite kod banaka koje posluju u Crnoj Gori u iznosu od 11.000.000,00€ i sredstva na računima na dan 31. decembar 2022. godine u iznosu od 39.354.158,97€ uključujući i stanje na deviznim računima. **Državni revizori su izvršili uvid u ugovore IRF-a i stranih kreditora, analitike kredita i konfirmacije sa stanjem na dan 31. decembar 2022. godine za svaki kredit i stekli uvjerenje da IRF uredno vraća kredite inostranim bankama.**

Kredit iz „ABU DABI FOND"-a je namjenjen za razvoj poljoprivrede. Pregledom dostavljene kreditne dokumentacije konstatuje se da je, po Ugovoru o kreditu od „ABU DABI FONDA" broj: 02-01002-2555/1 od 10. juna 2015. godine, kredit dogovoren na iznos od 183.650.000 emiratskih dirhama, sa kamatom od 3%. Ugovor su potpisali Z.V. bivši izvršni direktor IRF-a i P.I. bivši ministar Poljoprivrede i ruralnog razvoja. U zaglavlju kopije originala ugovora kao primalac kredita naznačen je IRF. IRF ima ugovor o poslovnoj saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja broj: 020-1002-4311/1 od 27. jula 2017. godine, kojim se IRF obavezuje da komisiono realizuje „ADMAS" projekat kreditiranja poljoprivrede i otvori račun za realizaciju tog projekta i vodi vanbilansnu evidenciju u poslovnim knjigama IRF-a. **Ovlašćena lica IRF-a su izjavila da kreditna sredstva iz „ABU DABI FOND"-a nijesu uplaćena ni na jedan račun IRF-a i da se obaveza za kreditna sredstava iz tog fonda ne vodi u poslovnim knjigama IRF-a.** U „Prvoj banci" postoji račun Ministarstva poljoprivrede i na istom je cijeli promet vezan za taj aranžman. Kreditni aranžman je bio po kamatnoj stopi od 3%. Država Crna Gora se zadužila u dolarima.
IRF posluje po zakonu o privrednim društvima. Računovodstvo IRF-a se vodi u skladu sa Zakonom o računovodstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 145/21 od 31.12.2021, 152/22 od 30.12.2022). IRF nije potrošačka jedinica budžeta Crne Gore i nema obavezu da podnosi poseban izvještaji o neizmirenim obavezama. U izvještaju o popisu na dan 31.decembar 2022. godine prikazane su nedospjele obaveze u iznosu od 347.292.888,00€.

IRF se zadužuje kod stranih kreditora uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore s obzirom da odlukama Odbora direktora prethode zaključci Vlade, u skladu sa Zakonom o IRF CG AD kojima se daje saglasnost na zaduženje. Odluke o zaduživanju donosi Odbor direktora. IRF kao dužnik stranih kreditora **nema kamate na sredstva koja nisu povučena**. Kod Francuske razvojne banke plaća se naknada na neiskorišćena, a ugovorena sredstva. Cijela kamata se ne plaća, ali se plaćaju oportunitetni troškovi**.**

## 5. SREDSTVA ZA RAD FONDA I NEKVALITETNI PLASMANI

Zakonom o Investiciono - razvojnom fondu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 088/09 od 31.12.2009, 040/10 od 22.07.2010, 080/17 od 01.12.2017), u članu 11 i 12 propisano je da IRF stiče sredstva za poslovanje: iz prihoda ostvarenih poslovanjem Fonda; prodajom akcija i udjela iz portfelja Fonda; iz ostatka likvidacione ili stečajne mase, prodajom preostale imovine u slučaju likvidacije ili stečaja sprovedenog nad društvom u vlasništvu Fonda; iz dobiti društava u kojima Fond ima akcije ili udjele; izdavanjem hartija od vrijednosti; iz anuiteta po osnovu kreditnih plasmana i investicione aktivnosti Fonda; uzimanjem kredita i pozajmica u zemlji i inostranstvu, kao i primanjem donacija; naplatom premija i drugih sredstava pri obavljanju poslova osiguranja izvoza u skladu sa zakonom; iz drugih izvora, u skladu sa zakonom. Sredstva za formiranje Garantnog fonda obezbjeđuju se iz Budžeta, u skladu sa zakonom. Sredstva za obavljanje poslova osiguranja izvoza obezbjeđuju se iz Budžeta, u skladu sa zakonom.

**Osnovna djelatnost Fonda** je **odobravanje kredita, obavljanje faktoringa i drugih oblika otkupa potraživanja i izdavanje garancija** kojima se naročito podstiče osnivanje, razvoj i održivost mikro, malih, srednjih i velikih privrednih subjekata i preduzetnika, pruža podrška infrastrukturnim projektima, projektima vodosnabdijevanja i zaštite životne sredine, finansiraju projekti od lokalnog, regionalnog i državnog značaja, podstiče konkurentnost crnogorskih proizvoda i usluga, podstiče zapošljavanje i sl. IRF vrši kreditiranje u funkciji podrške socijalnom preduzetništvu, samozapošljavanju, iniciranju novog investicionog ciklusa i razvoju i jačanju početnog biznisa. **Fond odobrava kredite direktno ili indirektno,** posredstvom banke i drugog pravnog lica ovlašćenog za odobravanje kredita. Fond na svom sajtu objavljuje javne pozive za kreditne linije kojima se vrši kreditiranje pojedinih djelatnosti. Potencijalni korisnici kredita mogu podnijeti kreditne zahtjeve do kraja tekuće godine.

**Fond je dužan da rizike kojima je izložen u svom poslovanju svodi na najmanju mjeru, rukovodeći se principima sigurnosti, solventnosti, likvidnosti, disperzije rizika i očuvanja realne vrijednosti kapitala.**

IRF ima jedinstvena pisana pravila i procedure kao kriterijume za dodjelu sredstava Fonda, i to:

- Pravilnik o kriterijumima za odobrenje finansijskih plasmana i popunjavanje kreditnog i faktoring predloga, na snazi od 31. marta 2022. godine, kojim je stavljen van snage Pravilnik od 30. decembra 2021. godine;
- Kreditna procedura u IRF CG AD koja je na snazi od 25. avgusta 2022. godine, a stavljena van snage Kreditna procedura iz 2019. godine i
- Pravilnik o obračunu kamata i naknada u IRF CG AD je na snazi od 30.decembra.2021. godine.

Revizijom je konstatovano da su procedure za odobravanje kreditnih sredstava često mijenjane. Često mijenjanje pravila i procedura ne doprinosi stabilnosti i stvaranju uslova za razvoj preuzetništva. Ova pisana pravila, procedure i kriterijumi nijesu istaknuti na internet stranici Fonda.

**Sistemska preporuka**

- **Preporučuje se da IRF CG AD pravila, procedure i kriterijume za odobravanje plasmana usklađuje uz konsultacije sa Centralnom bankom Crne Gore kao regulatorom i supervizorom u ovoj oblasti i da ih mijenja po potrebi kako bi se obezbijedili stabilni uslovi kreditiranja koji bi doprinosili razvoju preduzetništva. Ove procedure i kriterijume, posebno je potrebno istaći na zvaničnom internet sajtu Fonda da bi bili lako dostupni zainteresovanoj javnosti u cilju ostvarivanja veće javnosti rada.**

Izvršni direktor ima ovlašćenje da bez odluke Odbora direktora odobrava kredite do iznosa od 50.000,00 eura. Po izjavi **N.M.** do sada izvršni direktori nijesu koristili to ovlašćenje i svi krediti su odobravani na osnovu mišljenja Kreditnog odbora i odluka Odbora direktora.

Krajem decembra svake godine IRF objavljuje program plasmana za narednu godinu. Na kraju tekuće godine usvajaju se kreditne linije za sledeću godinu. Javni poziv usvaja Odbor direktora. Početkom godine se **kreditne linije objavljuju na sajtu IRF-a** i sve su sa fiksnim kamatnim stopama. Tražilac kredita je obavezan da uz zahtjev priloži biznis plan ili investicioni program za investicioni kredit.

U Bijelom Polju postoji kancelarija IRF-a da bi se potencijalnim korisnicima sredstava u Kolašinu, Mojkovcu, Beranama, Petnjici, Bijelom Polju omogućilo da bez izlaganja velikim troškovima ostvare svoje biznis ideje. Zaposleni u kancelariji daju savjete, primaju klijente, obavljaju konsultacije, operativno pripremaju dokumentaciju.

**Klijent predaje kreditni zahtjev** i svu potrebnu dokumentaciju kreditnom referentu, koji je šalje nadležnim službama na obradu i kontrolu kreditnog zahtjeva. Službe IRF-a povjeravaju ispravnost kreditne dokumentacije i kreditnih uslova definisanih kreditnom linijom i Politikom kolaterala. Izdaje se Potvrda o usklađenosti kreditne dokumentacije važećom procedurom "Upoznaj svog klijenta". **Kreditna aplikacija/predlog** se popunjava u skladu sa standardizovanim obrascem i sadrži **stavove svih nadležnih službi** i sve elemente za izradu ugovora o kreditu. **Kompletirana dokumentacija se šalje Kreditno garantnom odboru na razmatranje. Kreditno-garantni odbor** analizira zahtjeve za kredit i **daje mišljenje o kreditnom zahtjevu i šalje ga Odboru direktora koji donosi odluku o dodjeli kredita**. Osnov za odlučivanje Odbora direktora je kreditna aplikacija/predlog koji na standardizovanom obrascu sadrži potrebne informacije, te stavove nadležnih službi.Odlukama Odbora direktora je precizirano da kreditna aplikacija i mišljenje Kreditno-garantnog odbor čine sastavni dio odluke Odbora direktora.

**Sredstva obezbjeđenja plasmana -** mogu da budu potpisane bjanko mjenice klijenta, hipoteke na nekretnine i založena pokretna imovina, garancije banke i jemci ili žiranati. IRF je obavezan da angažuje ovlašćenog procjenjivača za procjenu svake hipoteke. IRF ne dodjeljuje kreditna sredstva dok se u listu nepokretnosti ne prikaže upisana hipoteka.

**Kamatne stope -** prosječna kamatna stopa na plasmane u 2022. godini je iznosila 3,4%. Kamata na nepovučena sredstva se ne plaća. U Fondu nastoje da kamatna stopa bude niža od prosječne kamatne stope u bankama.

**Od 2014. godine postupci izvršenja se ne sprovode preko suda već uz pomoć javnih izvršitelja** i preko njih se sprovodi prodaja nekretnina. Javni izvršitelj daje oglas u sredstvima informisanja-štampi. Prva objava prodaje hipoteke je u iznosu procijenjene vrijednosti. **Obavljanje faktoringa** i drugih oblika otkupa potraživanja vrši **Služba za faktoring.**

**Suzbijanje rizika –** obezbjeđuje se namjenskom kontrolom- monitoringom. M**onitoring ili namjenska kontrola - Služba za monitoring i namjensku kontrolu** vrši kontinuirani monitoring portfolija Fonda (redovni i periodični) i **kontrolu namjenske upotrebe realizovanih finansijskih plasmana.** Ekipa za monitoring sačinjava plan za vršenje kontrole. Kada istekne grejs period ovlašćena lica vrše terensku kontrolu jer do isteka grejs perioda treba da se završi investicija. Služba kontroliše da li je korisnik kredita namjenski upotrebio sredstva i ispunio sve uslove iz ugovora.

**IRF ima službu za upravljanje nekvalitetnim plasmanima koja vrši** poslove koji se odnose na: **naplatu potraživanja** po plasmanima koji su raskinuti ili u cjelosti dospjeli, a nenaplaćeni; pruža pomoći i podršku u naplati potraživanja; vrši terensku posjetu klijentima, sudužnicima, jemcima i trećim licima u cilju naplate potraživanja i restrukturiranje kod raskinutih ugovora o kreditima. Služba inicira i **učestvuje u upravnim, izvršnim i sudskim postupcima i sporovima** koji se vode pred nadležnim organima; obavlja terenske poslove u sklopu postupaka prinudne naplate sa nadležnim organima i samostalno; podnosi mjenice fizičkih i pravnih lica kod raskinutih i u cijelosti dospjelih, a nenaplaćenih ugovora o kreditu, faktoringu i palim garancijama na aktivaciju kod poslovnih banaka; **sprovodi postupak sticanja založne imovine u cilju naplate potraživanja Fonda (sudska i vansudska prodaja).**

**Naplata od korisnika kredita koji** kasne i neredovno ispunjavaju preuzete obaveze počinje sa opomenom **a ako ne uslijedi uplata dužne rate aktiviraju se bjanko mjenice** i vrši se blokada računa. **Ako korisnik sredstava ne servisira svoje obaveze 365 dana (death day) raskida se ugovor i aktivira se hipoteka** (vrši se naplata). Taj postupak obavlja Služba naplate. Kredit se raskida u skladu sa procedurom, uz obavještenje Odbora direktora. Ugovor se može raskinuti i prije isteka roka od 365 dana. Od 2019. godine CBCG je zadužena za kontrolu poslovanja IRF-a. Prva kontrola je izvršena u 2020. godini. **IRF je u 2022.godini imao ukupno plasmana u iznosu od 184.979.033,98€.**

**Nekvalitetni plasmani** su svi plasmani (krediti, garancije, faktorinzi) koji se ne servisiraju na vrijeme, sa kašnjenjem preko 90 dana i koji ulaze u zonu nenaplativosti. IRF ima evidencije o nekvalitetnim plasmanima od 2010. godine pa do sada. Ukupan iznos nekvalitetnih plasmana je 13.812.135,13€ a od toga je vraćeno 1.558.241,48€. Saldo potraživanja IRF-a od nekvalitetnih plasmana na dan 31. decembar 2022. godine iznosi 12.253.893,65€. Struktura nekvalitetnih plasmana po partijama prikazana je u narednoj tabeli:

**NEKVALITETNI PLASMANI - POTRAŽIVANJA**

| *R.B* | OPIS | IZNOS | struktura u % |
|---|---|---|---|
| *1.* | Partija - 0041102002057 | 35,171.20 | 0.29% |
| *2.* | Partija -0042301012505 | 1,608,711.66 | 13.13% |
| *3.* | Partija - 0043000001377 | 455,944.12 | 3.72% |
| *4.* | Partija-0041102020438 | 2,126,607.06 | 17.35% |
| *5.* | Partija - 0041102020411 | 1,569,526.46 | 12.81% |
| *6.* | Partija-0041102022309 | 2,228,734.64 | 18.19% |
| *7.* | Partija - 0041102024875 | 1,043,116.43 | 8.51% |
| *8.* | Ostalo | 3,186,082.08 | 26.00% |
| ***9.*** | **UKUPNO** | **12,253,893.65** | 100.00% |

Revizijom je utvrđeno da 74% nekvalitetnih plasmana ili 9,067,811.57 € se odnosi na sedam korisnika sredstava, dok se iznos od 26% nekvalitetnih plasmana ili 3,186,082.08 € odnosi na 76 korisnika. O "Nekvalitetnin plasmanima", radi o problematičnim plasmanima novca, bilo da se radi o plasmanu novca na način koji omogućava "diskrecionu" dodjelu tog novca ili je novac plasiranim onim subjektima koji nijesu bili u mogućnosti da uredno servisiraju svoje obaveze prema IRF CG A.D. Konstatovano je sljedeće činjenično stanje:

- IRF CG AD ni po jednom od analiziranih nekvalitetnih plasmana nije pravovremeno ili uopšte nije aktivirao ni jednu značajnu hipoteku.
- Svi analizirani ugovori o plasmanima sadrže član 8. koji koji daje za pravo IRF-u da u slučaju docnje i neispunjavanja drugih uslova iz ugovora odmah jednostrano raskine ugovor, čime kompletan dug odmah dospijeva na naplatu, da se aktiviraju hipoteke i obešteti imovina Fonda prodajom založenih nekretnina.
- Ono što treba posebno istaći kada su pitanju angažovanja porocjenitelja jeste činjenica da je Interni akt kojim subjekat revizije put uređuje pitanje postupka izbora i način postupanja procjenitelja, donešen tek krajem 2022 godine.

## Sistemske preporuka

- **U skladu sa Zakonom o IRF CG AD i odlukama Centralne banke CG, Fond je dužan da rizike kojima je izložen u svom poslovanju svodi na najmanju mjeru, rukovodeći se principima sigurnosti, solventnosti, likvidnosti, disperzije rizika i očuvanja realne vrijednosti kapitala.**

## V SISTEM UNUTRAŠNJIH FINANSIJSKIH KONTROLA I UNUTRAŠNJA REVIZIJA

Shodno 12 Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl list CG br.75/18) upravljanje i kontrola zasnivaju se na primjeni sljedećih elemenata i to: Kontrolnom okruženju; Upravljanju rizicima; Kontrolnim aktivnostima; Sistemu informacija i komunikacija; Praćenju i procjeni sistema upravljanja i kontrola.

Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. donio je Pravilnik o radu i ponašanju zaposlenih u Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore A.D. broj: 0201-362 dana 23. jula 2021. godine, kojim su propisana pravila ponašanja i radna disciplina zaposlenih. Odbor direktora na sjednici održanoj dana 19. juna 2014.godine donio je Etički kodeks zaposlenih u IRF CG AD broj: 0202-5/258 dana 19. juna 2014. godine.

**Preporuka[12]**

- **Etički kodeks zaposlenih u IRF CG AD koji je donešen 2014. godine potrebno je upodobiti sa važećim zakonskim propisima.**

Na osnovu člana 7 stav 1 tačka 10 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl list CG br.75/18) i člana 28 Statuta Investiciono razvojnog fonda Crne Gore A.D. („Sl list CG br.049/22) donešeno je Rješenje broj:05-04100-8638/1 od 28. septembra 2022. godine, kojim se **J.S.** određuje za lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja unutrašnjih kontrola u Investiciono razvojnom fondu Crne Gore A.D.

**Razvoj i sprovođenje upravljanja i kontrola vrši se na osnovu plana unapređenja upravljanja i kontrola koji nije donesen u 2022. godini shodno članu 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl list CG br.75/18).**

**Preporuka**

- **Potrebno je shodno članu 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama („Sl list CG br.75/18) donijeti Plan unapređenja upravljanja i kontrola.**

Shodno članu 18 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl list CG br.75/18) Akcionarska društva dostavljaju Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola skupštini akcionara, odnosno osnivaču uz godišnji izvještaj o radu.

**Preporuka**

- **Potrebno je da odgovorno lice u IRF CG AD Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola dostavlja u formi koja je predviđena**

[12] Preporuka je realizovana u vrijeme vršenja revizije pa neće biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod naslovom „Mišljenja i preporuke“.

**Pravilnikom o sadržaju Godišnjeg izvještaja o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola i načinu izvještavanja („Sl.list CG“,br. 71/19) koji je donesen shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl list CG br.75/18).**

Dana 17. novembra 2022. godine broj:0201-780/22 je donešena je Izmjena i dopuna Pravilnika o organizacionoj strukturi i sistematizaciji radnih mjesta IRF CG AD sa detaljnim opisom poslova, ovlašćenjima i odgovornostima. Odbor direktora je donio Odluku o usvajanju Pravilnika o stručnom usavršavanju i osposobljavanju zaposlenih u IRF CG AD broj:0202-5/22 od 31.maja 2013. godine.

**Preporuka[13]**

- **Potrebno je inovirati Pravilnik o stručnom usavršavanju i osposobljavanju zaposlenih u IRF CG AD broj:0202-5/22 od 31. maja 2013. godine i upodobiti ga shodno važećim zakonskim propisima.**

U 2022. godini IRF CG AD je učestvovao u Vladinom programu stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem putem koga je posredstvom Uprave za ljudske resurse IRF-u upućeno 6 korisnika: M.K. – Služba za pravne poslove i upravljanje imovinom; F. D. - Služba za pravne poslove i upravljanje imovinom; S. K. – Služba za upravljanje rizicima; T. Ž. – Služba za upravljanje nekvalitetnim plasmanima; N.M. – Služba za faktoring; N.V. – Sektor za kredite i garancije.

**Preporuka[14]**

- **Potrebno je da odgovorno lice u IRF CG AD utvrdi Plan obuke zaposlenih koji će proslijediti Odboru direktora na usvajanje.**

**Preporuka[15]**

- **Potrebno je da se u IRF CG AD inoviraju sva interna akta koja su donešena prije usvajanja važećih zakonskih propisa.**

[13] Preporuka je realizovana u vrijeme vršenja revizije pa neće biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod naslovom „Mišljenja i preporuke“.
[14] Preporuka je realizovana u vrijeme vršenja revizije pa neće biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod naslovom „Mišljenja i preporuke“.
[15] Preporuka je realizovana u vrijeme vršenja revizije pa neće biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod naslovom „Mišljenja i preporuke“.

Obzirom da nije dostavljen Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola u formi koju predviđa Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, nije posebno obrađen element koji se odnosi na sistem informacija i komunikacija. Jedino je kroz Izvještaj o stanju unutrašnjih kontrola u Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore AD koji je dostavljen uz Godišnji izvještaj o radu iskazan dio o izvještavanju.

Tokom terenskog rada državni revizori su utvrdili da sve informacije i izvještaji koje se prosleđuju organima upravljanja Fonda nijesu zavedeni preko arhive i da ih ne prati propratni akt o dostavljanju kao i da su pojedini dostavljeni u vremenu i nakon preko mjesec dana.

**Preporuka**

- **Potrebno je da sva dokumenta koja se prosleđuju organima upravljanja budu zavedena u arhivi i proslijeđena službama i organima Fonda u vremenu koje će omogućiti odgovarajuće, ažurne, tačne i blagovremene informacije za donošenje odluka.**

Iz tabele vidi se da od izrade Izvještaja Odbora za upravljanje aktivom i pasivom do njihovog zavođenja u Arhivi i razmatranja Odbora direktora protekne dva do tri mjeseca.

**Preporuka[16]**

- **Potrebno je skratiti vrijeme od izrade Izvještaja Odbora za upravljanje aktivom i pasivom do njihovog zavođenja u Arhivi i razmatranja od strane organa upravljanja Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD kako bi se ranije i efikasnije razmatrale informacije o poslovanju i donosile pravovremene odluke.**

Shodno članu 16 Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta IRF CG AD br. 0202-5/223 od 22. decembra 2011. godine i odredbama Pravilnika o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRF CG AD-u br. 0202-5/224 od 22. decembra 2011. godine, donešeno je Rješenje br.0102-618/1 od 29. februara 2012. godine, kojim se mr T.P. raspoređuje na radno mjesto – Interni revizor u IRF CG AD.

**Preporuka[17]**

- **Potrebno je donijeti novo Rješenje kojim se mr T. P. raspoređuje na radno mjesto – Interni revizor u IRF CG AD shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta IRF CG AD br.0201-780/22 od 17. novembra 2022. godine i odredbama Pravilnika o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u u IRF CG AD br. 0201-205/22 od 17. marta 2023. godine.**

[16] Preporuka je realizovana u vrijeme vršenja revizije pa neće biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod naslovom „Mišljenja i preporuke".
[17] Preporuka je realizovana u vrijeme vršenja revizije pa neće biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod naslovom „Mišljenja i preporuke".

IRF CG AD zbog postojanja samo jednog Internog revizora nije u mogućnosti da realizuje planirane aktivnosti i realizuje predviđene revizije shodno Planu revizije. IRF CG AD nije formirao jedinicu za unutrašnju reviziju, već je Pravilnikom o organizacionoj strukturi i sistematizaciji radnih mjesta Fonda predviđeno imenovanje samo jednog Internog revizora.

**Preporuka [18]**

- **Kako je IRF CG AD obveznik Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru potrebno je da shodno članu 36 prilagodi zvanja kako bi povećao broj revizora i bio u mogućnosti da ispunjava planom predviđene revizije. Takođe potrebno je da se Pravilnik o organizacionoj strukturi i sistematizaciji radnih mjesta IRF CG AD upodobi shodno navedenom zakonu.**

- **IRF CG AD je obveznik Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl list CG br.75/18) pa je potrebno je da, shodno članu 49 istog zakona, za obavljanje unutrašnje revizije formira organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju ili obezbijedi obavljanje unutrašnje revizije od strane jedinice za unutrašnju reviziju drugog subjekta, na osnovu sporazuma uz prethodnu saglasnost Ministarstva.**

Iz donešenih Odluka o usvajanju Izvještaja o radu Interne revizije i preduzetim korektivnim mjerama po kvartalima za 2022.godinu, utvrđeno je da su izvještaji dostavljani sa zakašnjenjem.

**Preporuka[19]**

- **Potrebno je da se Izvještaji o radu interne revizije i preduzetim korektivnim mjerama dostave u roku od 30 dana od završetka kvartala kako bi Odbor direktora bio blagovremeno informisan o aktivnostima Internog revizora i realizaciji datih preporuka.**

## VI IMOVINA

Odbor direktora IRF CG AD na desetoj sjednici održanoj dana 24. februara 2023. godine donio je Odluku o usvajanju **Izvještaja o popisu imovine i obaveza Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD sa stanjem na dan 31. decembar 2022. godine**,broj:0201-158/23 dana 24. februara 2023. godine, u kojoj je navedeno da vrijednost sredstava koja će biti otpisana na 31.decembar 2022. godine iznose 0,00€. Izvještaj o izvršenom popisu, zajedno sa Odlukom, dostavljen je Službi za finansije i računovodstvo Fonda.

Pravilnik o popisu imovine i obaveza IRF CG AD je donešen 2012. godine. Komisija za popis materijalne imovine (osnovnih sredstava) imala je četiri člana od kojih jedan član A.P. zaposlen u službi za računovodstvo i finansije. Komisija za popis blagajne, potraživanja i obaveza imala je

[18] Preporuka je realizovana u vrijeme vršenja revizije pa neće biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod naslovom „Mišljenja i preporuke“.
[19] Preporuka je realizovana u vrijeme vršenja revizije pa neće biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod naslovom „Mišljenja i preporuke“.

takođe jednog člana zaposlenog u Službi za računovodstvo i finansije. Izvještaj o popisu imovine i obaveza Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD sa stanjem na dan 31. decembar 2022. godine,broj:0201-158/23 usvojen je dana 24. februara 2023. godine a trebalo je shodno Odluci o sprovođenju popisa imovine, obaveza i potraživanja do 31. januara 2023. godine.

**Preporuka**

- **Prilikom imenovanja komisije za popis materijalne imovine mora se voditi računa da Komisija mora imati zajedno (sa predsjednikom) neparan broj članova. Shodno članu 5 Pravilnika o popisu imovine i obaveza IRF CG AD članovi komisije ne mogu biti lica koja rukuju imovinom koja je predmet popisa, njihovi neposredni rukovodioci, kao ni lica koja vode analitičku evidenciju imovine koja se popisuje.**

**Preporuka[20]**

- **Izvještaj o popisu imovine i obaveza treba da bude usvojen shodno datumu navedenom u Odluci o sprovođenju popisa imovine, obaveza i potraživanja. Pravilnik o popisu imovine i obaveza Investiciono razvojnog- fonda Crne Gore AD, broj:0202-5/17 koji je donešen dana 02. avgusta 2012. godine, potrebno je uskladiti sa važećim zakonskim propisima.**

Revizijom je utvrđeno da postoji razlika u iznosima osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja u Bilansu stanja i Izvještaju o popisu imovine. Razlika nije evidentirana u Izvještaju o popisu. Tokom terenskog rada od strane odgovornog lica dobijeno je objašnjenje da se u Izvještaju popisne komisije ne nalazi iznos od 4.550,00 € za ulaganje Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD u izradu planske dokumentacije za lokalitet "stare vatrogasne", gdje je trebalo da se gradi poslovna zgrada. Taj iznos se nalazi u bilansu stanja na poziciji "postrojenja i oprema".

Investiciono-razvojni fond Crne Gore AD je uplatio Agenciji za izgradnju 15.800€ i oni su vratili, nakon raskida ugovora, 11.250€, dok preostali iznos od 4.550,00 € koji je Agencija platila izvođaču u iznosu 3.750,00 € i Komisiji za ocjenu planskog dokumenta 800,00€ ne mogu da vrate. Ugovor je raskinut jer Odlukom Gradonačelnika stavljena van snage Odluka o izradi detaljnog urbanističkog plana za lokalitet "Drač-vatrogasna", koji nije ni do danas usvojen.

**Preporuka[21]**

- **Ukoliko postoji razlika između knjigovodstvenog stanja i stvarnog stanja, u Izvještaju o popisu imovine treba da se navede razlog odstupanja sredstava. Takođe, potrebno je iznos od 4.550€ koji je Agencija platila izvođaču u iznosu 3.750€ i Komisiji za ocjenu planskog dokumenta 800€ isknjižiti sa pozicije objekti u pripremi.**

U Izvještaju Komisije za sprovođenje popisa materijalne imovine (osnovna sredstva) IRF CG AD navedeno je da je uvid u osnovna sredstva u kancelarijama u Bujelom Polju izvršen u koordinaciji

[20] Drugi dio preporuke je realizovan pa neće biti u dijelu Konačnog zvještaja revizije pod nazivom „Mišljenja i preporuke".
[21] Preporuka je realizovana i neće je biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod nazivom "Mišljenja i preporuke".

sa kolegama iz Bijelog Polja. Dakle, nije formirana Komisija za popis imovine u Bijelom Polju, već su, putem e-mail-a, zaposleni u Bijelom Polju dostavili stanje imovine i predlog za otpis dana 24. januara 2023. godine.

Rješenjem kojim je imenovana Komisije za sprovođenje popisa materijalne imovine (osnovnih sredstava) IRF CG AD popis blagajne, potraživanja i obaveza, broj:05-04100-11/03-22/1 dana 15. decembra 2022. godine, nije imenovana Centralna popisna komisija tako da je Izvještaj o izvršenom popisu sačinila Komisija za sprovođenje popisa materijalne imovine (osnovna sredstva) IRF CG AD.

**Preporuka**

- **Rukovodilac IRF CG AD-a, prilikom donošenja Rješenja o imenovanju komisija, je dužan da imenuje Centralnu popisnu komisiju koja će na osnovu sprovedenog popisa Komisije za sprovođenje popisa materijalne imovine i Komisije za sprovođenje popisa blagajne, potraživanja i obaveza, sačiniti Izvještaj o sprovedenom popisu. Neophodno je da imenuje Komisiju za popis imovine u Bijelom Polju.**

Popis osnovnih sredstava rađen je po redosledu inventarskog broja a ne po vrstama osnovnih sredstava tako da su Popisne liste osnovnih sredstava iskazane u ukupnoj vrijednosti 1.785.495,27€. Dakle iz popisnih lista se ne mogu vidjeti ukupne vrijednosti po grupama sredstava.

**Preporuka[22]**

- **Prilikom popisa osnovnih sredstava popisne liste formirati po vrsti osnovnih sredstava na osnovu kojih se pravi ukupna rekapitulacija popisanih osnovnih sredstava po grupama.**

Odbor direktora, na desetoj sjednici, održanoj dana 24.aprila 2014.godine, donio je Odluku o donošenju Pravilnika o uslovima i načinu korišćenja službenih vozila u IRF CG AD, broj:0202-5/165 dana 24. aprila 2014. godine. Službena vozila se koriste na osnovu Naloga za službeno putovanje i Naloga za kontrolu upotrebe službenih i drugih vozila i potrošnje goriva. U 2022. godini nijesu se koristila sopstvena vozila za službene potrebe. Kada službena vozila nijesu na raspolaganju ili u slučaju kad hitnosti i značaja posla koji je neophodno izvršiti, zaposleni ima pravo, na osnovu odobrenja neposrednog rukovodioca, da koristi usluge taxi vozila. Povodom pružanja usluga taxi prevoza sklopljen je Ugovor o poslovnoj saradnji između IRF CG AD i „RED PLUS“ doo Podgorica, broj: 05-17311-135-19/1 dana 15. januara 2019. godine.

Uvidom u dokumentaciju utvrđeno je sledeće:

- Služba u čijoj su nadležnosti poslovi finansija i računovodstva nije na osnovu dostavljenih naloga i računa za utrošeno gorivo sačinjavala mjesečni izvještaj o utrošenom gorivu i pređenoj kilometraži.

[22] Obaveza je predviđena u inoviranom Pravilniku o popisu a realizaciju će državni revizori pratiti u narednom periodu

- Na osnovu primljenih zahtjeva za korišćenje službenih vozila, zaposleni u čijoj su nadležnosti poslovi održavanja službenih vozila nijesu sačinjavali dnevni i nedeljni raspored korišćenja vozila.

**Preporuka**

- **Shodno članu 7 Pravilnika o uslovima i načinu korišćenja službenih vozila u IRF CG AD istekom mjeseca zaposleni u čijoj su nadležnosti poslovi održavanja službenih vozila je dužan da iz realizovanih naloga sravni pređenu kilometražu za svako od službenih vozila na mjesečnom nivou i nakon toga naloge dostavi službi u čijoj su nadležnosti poslovi finansija i računovodstva koja je na osnovu dostavljenih naloga i računa za utrošeno gorivo dužna sačiniti mjesečni izvještaj o utrošenom gorivu i pređenoj kilometraži.**

**Preporuka**

- **Na osnovu člana 10 Pravilnika o uslovima i načinu korišćenja službenih vozila u IRF CG AD na osnovu primljenih zahtjeva za korišćenje službenih vozila lica u čijoj su nadležnosti poslovi održavanja službenih vozila treba da sačinjava dnevni i nedeljni raspored korišćenja vozila.**

**Preporuka[23]**

- **Pravilnik o uslovima i načinu korišćenja službenih vozila u IRF CG AD, broj:0202-5/165 je donešen 24. aprila 2014. godine, pa ga je potrebno inovirati shodno važećim propisima.**

## VII JAVNE NABAVKE

Službenik za javne nabavke je imenovan Rješenjem br. 05-17049-106-19/1 od 14. januara 2019. godine i ima položen stručni ispit za rad na poslovima javnih nabavki (Uvjerenje br. 01-1983 od 13. marta 2018. godine). Plan javnih nabavki za 2022. godinu je usvojen od strane odbora direktora IRF-a Odlukom br. 0201-114/22 od 28. januara 2022. godine. Objavljen je na portalu CEJN. Ukupna vrijednost plana iznosi 453.630,44€. Ukupan iznos PDV-a je 95.262,57€. Planom javnih nabavki za 2022. godinu - Amandman 1, utvrđena je ukupna vrijednost u iznosu od 648.630,44€ a PDV iznosi 136.212,57€. Amandman 1 je usvojen od strane odbora direktora IRF-a Odlukom 0201-594/22 od 17. avgusta 2022. godine i objavljen na portalu CEJN. IRF je dana 28. februara 2023. godine sačinio Statistički izvještaj o sprovedenim javnim nabavkama i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, kao i Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke. U njemu je prikazano da je u 2022. godini sprovedeno: 1 otvoreni postupak čija je ugovorena vrijednost 27.480,00€ bez PDV-a; pregovaračka postupka bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje čija je ukupna ugovorena vrijednost 209.226,03€ bez PDV-om; 19 jednostavnih nabavki pojedinačne vrijednosti od 5.000,00€ do 20.000,00€ čija je ukupna ugovorena vrijednost 257.571,63€ sa PDV-om, i 125 postupaka jednostavnih nabavki pojedinačne vrijednosti ispod 5.000,00€ čija je ukupna ugovorena vrijednost 89.908,75€ sa PDV-om.

[23] Preporuka je realizovana i neće je biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod nazivom "Mišljenja i preporuke".

Tenderska dokumentacija broj 0504-17414-6199-22/1 za otvoreni postupak za nabavku računarske opreme za potrebe IRF-a je objavljena na Portalu javnih nabavki dana 08. jula 2022. godine. Predmet javne nabavke, prema jedinstvenom rječniku javnih nabavki, je CPV 30211400 – 5 Kompjuterske konfiguracije. Procijenjena vrijednost iznosi 27.752,00€ bez PDV-a. U tehničkim specifikacijama zahtijevani su: eksterni hard diskovi, office, računari, monitori, projektor, usb diskovi, ssd diskovi, laptopovi, ups i sistem video konferencije. U predmetnom postupku javne nabavke ponude su dostavila dva ponuđača. Ugovor o nabavci robe je zaključen dana 21. oktobra 2022. godine sa doo "Regius". Ugovorena vrijednost iznosi 27.480,00€ bez PDV-a. a PDV iznosi 5.770,80€.

CPV oznaka 30211400-5 Kompjuterske konfiguracije, koja je određena u Tenderskoj dokumentraciji, ne odgovara u potpunosti tehničkoj specifikaciji predmeta nabavke (PC, laptopovi, monitori, projektor, sistem video konferencije i dr.).

**Preporuka**

- **Subjektu revizije se preporučuje da prilikom sprovođenja javnih nabavki precizno odredi predmet prema jedinstvenom rječniku javnih nabavki. Obzirom na definisane specifikacije bilo je potrebno koristiti i dodatne CPV oznake: 30213100-6 Prenosivi kompjuteri, 30213300-8 Desktop kompjuteri, 30231000-7 Kompjuterski ekrani i konzole, 38652100-1 Projektori.**

Najveći značaj CPV kodova je omogućavanje identifikacije nabavki u bilo kojoj zemlji Evropske unije bez potrebe za prevođenjem koje ponekad može da bude nedovoljno precizno.

Subjekat revizije je pribavio mišljenje Ministarstva finansija br. 10-426/22-205/2 od 17. oktobra 2022. godine, da su ispunjeni uslovi za sprovođenje pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje za nabavku usluga održavanja i osavremenjavanja postojećeg bankarskog sistema, procijenjene vrijednosti 195.000,00€. Tenderskom dokumentacijom za pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje br. 0504-17406-9795-22/1 od 03. novembra 2022. godine je određen predmet nabavke CPV 48442000- Softverski paket za finansijske sisteme, 72267100- Održavanje softvera za informacione tehnologije, čija procijenjena vrijednost iznosi 195.000,00€ bez PDV-a. Opis predmeta javne nabavke: nabavka usluga osavremenjavanja postojećeg CORE Softvera PUB2000 kao i njegovo redovno održavanje za potrebe IRF-a. Ugovor o održavanju i podršci 05-17416-11813-22/1 od 30. decembra 2022. godine je zaključen između IRF-a i "Asseco See" doo. Ugovorena vrijednost iznosi 194.350,00€ bez PDV-a. Prilikom sprovođenja predmetne nabavke u tenderskoj dokumentaciji nisu korišteni softverski standardi koji definišu kvalitet krajnjeg proizvoda/usluga.

**Preporuka**

- **U cilju osiguranja kvaliteta i pouzdanosti softvera, preporučuje se da prilikom sprovođenja nabavki softverskih proizvoda ili njihovog održavanja subjekat revizije**

**koristi odgovarajuće međunarodne standarde ISO (ili ekvivalent). Odgovarajući standardi predstavljaju i dobru praksu u procesu nabavki i održavanja softvera.**

Ministarstvo finansija i socijalnog staranja je dalo mišljenje br. 14-926/22-7917/2 od 21. marta 2022. godine da su ispunjeni uslovi za sprovođenje pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje za nabavku usluge održavanja aplikacije za Faktoring – FIS, procijenjene vrijednosti 14.876,03€. Tenderskom dokumentacijom za pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje br. 0504-17414-3734-22/1 od 21. aprila 2022. godine je određen predmet nabavke CPV 72267100- Održavanje softvera za informacione tehnologije, čija procijenjena vrijednost iznosi 14.876,03€ bez PDV-a. Opis predmeta javne nabavke: usluge održavanja aplikacije za Faktoring (FIS) za potrebe IRF-a. Ugovor o redovnom održavanju programskog paketa za Faktoring (FIS) br. 05-17405-4599-22/1 od 20. maja 2022. godine je zaključen između IRF-a i "Megatrend" AD. Ugovorena vrijednost iznosi 14.876,03€ bez PDV-a.

IRF je u 2022. godini sproveo 19 postupaka jednostavnih nabavki za nabavku roba i usluga čija je procijenjena vrijednost od 5.000,00€ bez PDV-a do 20.000,00€ bez PDV-a. Ukupno ugovorena vrijednost za ovu vrstu nabavki iznosi 257.571,63€ sa PDV-om. Revizijom je obuhvaćeno 5 okončanih postupaka jednostavnih nabavki koje su shodno članu 4 stav 1 Pravilnika o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki, objavljene na portalu javnih nabavki CEJN i to: - Nabavka putničkog motornog vozila za potrebe IRF-a. Predmet javne nabavke, prema jedinstvenom rječniku javnih nabavki, je CPV 34110000 - Putnički automobili. Određene su tehničke specifikacije predmeta nabavke: benzinski motor, min 1500ccm, min 100kw, boja crna, dužina vozila min 4,5m, klirens min 170 mm i dr. Ponudu je dostavio jedan ponuđač. Ugovor o kupovini novog motornog putničkog vozila br. 05-17416-11807-21/1 od 30. decembra 2022. godine je zaključen sa "KIA Montenegro" doo Podgorica. Ugovorena vrijednost iznosi 19.988,00€ bez PDV-a. a PDV iznosi 4.199,58 €. Predmet nabavke je kupovina putničkog motornog vozila marke "Kia Sportage 1.6 T-GDi LX Fresh".

U Zahtjevu za dostavljanje ponuda definisan je rok izvršenja ugovora 7 (sedam) dana od dana zaključivanja ugovora. Rok za isporuku vozila prema traženim specifikacijama je vrlo kratak imajući u vidu da ponuđači imaju ograničen broj vozila na lageru. Takođe rok je obuhvatao i nekoliko dana novogodišnjih praznika koji su za većinu kompanija neradni. Time je otežano učešće domaćih i naročito stranih ponuđača.

**Preporuka[24]**

- **Preporučuje se subjektu revizije da rok izvršenja ugovora u postupcima javnih nabavki bude realno određen imajući u vidu i tržišne pokazatelje, kako bi se omogućilo učešće većeg broja ponuđača i obezbijedila veća konkurentnost.**

[24] Smisao i suština ove preporuke da kratak rok isporuke predstavlja rizik da može doći do ograničavanja konkurencije pri čemu je upitna sprovodljivost iste.

Subjekt revizije je prikazao u izvještaju nabavku od dobavljača "POS4.ME" doo kao jednostavnu nabavku iako je riječ o pregovaračkom postupku bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje koji je trebao biti prikazan u Statističkom izvještaju o sprovedenim javnim nabavkama i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama.

**Preporuka**

- **Preporučuje se subjektu revizije da pravilno sačinjava izvještaje iz člana 182 Zakona o javnim nabavkama shodno proceduri koja je propisana podzakonskim aktima.**

## VIII SREDSTVA NA RAČUNIMA I BLAGAJNI

Shodno članu 15 Zakona o Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore i člana 18 i 43 Statuta Odbor direktora donio je **Proceduru o blagajničkom poslovanju u Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore AD** broj: 0201-620/22 od 02. septembra 2022. godine, kojom su propisani blagajnički poslovi, odgovorno lice, blagajnički maksimum, blagajničke evidencije i popis blagajne.

Na osnovu člana 16 Zakona o IRF CG AD, člana 28 Statuta IRF CG AD a u sa članom 6 Zakona o sprečavanju nelegalnog poslovanja („Sl.list CG, br.29/13) donesena je Odluka o visini blagajničkog maksimuma, broj:01-3185/1 dana 05. septembra 2013. godine. Utvrđen je blagajnički maksimum (maksimalni dozvoljeni iznos gotovine u blagajni na kraju radnog dana) za IRF CG AD u iznosu od 1.000,00€.

**Preporuka[25]**

- **Odluku o visini blagajničkog maksimuma, broj:01-3185/1 koja je donesena dana 05. septembra 2013. godine treba uskladiti sa važećim zakonskim propisima i internim aktima.**

Prilikom terenskog rada izvršen je uvid dokumentaciju vezano za novčana sredstva i konstatovano je da nijesu date na uvid svi ugovori o otvaranju računa kao i kartoni deponovanih potpisa.

**Preporuka[26]**

- **Potrebno je da odgovorno lice u IRF CG AD u saradnji sa „NLB –bankom" i „Addiko bankom" pribavi nedostajuće kartone deponovanih potpisa.**

Prilikom otvaranja podračuna za biznis kartice se ne potpisuje ugovor već se otvaraju na osnovu zahtjeva tj pristupnice za biznis karticu (poslat mail iz Hipotekarne banke - Sektor za poslovanje sa pravnim licima, dana 02. juna 2023. godine.

[25] Preporuka je realizovana i neće je biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod nazivom "Mišljenja i preporuke".
[26] Preporuka je realizovana i neće je biti u dijelu Konačnog izvještaja revizije pod nazivom "Mišljenja i preporuke".

Popis blagajne se vrši obavezno jednom godišnje na datum 31. decembar tekuće godine u sklopu obaveznog godišnjeg popisa, a u skladu sa Pravilnikom o popisu imovine i obaveza. Rješenjem direktorice IRF CG AD, br.05-09100-11153-22/1 od 15. decembra 2022. godine formirana je Komisija koja je izvršila popis blagajne, potraživanja, plasmana, obaveza i kapitala na dan 31. decembar 2022. godine. Gotovina u blagajni utvrđena putem brojanja novca na dan 31. decembar 2022. godine,iznosila je 223,38€. Gotovina u blagajni utvrđena putem brojanja novca se slaže sa knjigovodstvenim stanjem.

## IX SUDSKI SPOROVI

U Izvještaju o statusu sudskih postupaka IRF CG AD na dan 18. april 2023. godine koji je sačinila pravna služba IRF-a navodi se 6 sudskih postupaka. Advokatska kancelarija „Rodić“ je dostavila IRF-u Obavještenje o sudskim sporovima od 18. aprila 2023. godine, u kojima je IRF parnična strana. U Izvještaju o stastusu aktivnih postupaka Fonda na dan 20. april 2023. godine koji je uradila Služba za nekvalitetne plasmane navedeni su sljedeći sporovi:

- 2 postupka koja su pokrenuta od strane IRF-a pred osnovnim sudovima u Danilovgradu i Bijelom Polju. Ukupna vrijednost sporova iznosi 145.082,86€;

- 137 postupaka koja su pokrenuta od strane IRF-a, a koji se vode pred javnim izvršiteljima. Ukupna vrijednost sporova za traženih 137 predmeta iznosi 10.869.601,55€ pri čemu se po istom potraživanju može voditi više postupaka, zavisno od datog kolaterala, te je ova cifra veća u odnosu na potraživanja za čiju naplatu se vrše postupci.

Potraživanja IRF CG AD za te klijente na zadnji obračunski period iznose 6.511.114,28 € i 3.747.762,93$ za “Amanda” doo (Fond je komisiono vršio poslove oko “ADMAS” projekta). U IRF CG AD ukazuju da se po istom potraživanju može voditi više postupaka (npr. za potraživanje po kreditu za “Primat” se vodi izvršni postupak u visini od 2.289.555,32€ kao i stečajni postupak za iznos od 2.293.848,64€ ) gdje se, iako se radi o istom potraživanju, zbog raznolikosti datih kolaterala vodi više postupaka za naplatu istog duga pred različitim organima, te potraživanje prema klijentu ne predstavlja zbir vrijednosti postupaka, već iznos koji Fond vodi prema njima u internim knjigama.

- 9 stečajnih postupaka kod Privrednog suda radi naplate potraživanja IRF-a nad dužnicima kod kojih je otvoren stečaj. Ukupna vrijednost sporova-prijavljenih potraživanja za 9 traženih stečajnih postupaka iznosi 10.795.660,97€, pri čemu se od navedene sume iznos od 7.538.280,56€ odnosi na “Uniprom energy” koji je jemac po kreditu “Uniprom” doo koji redovno izmiruje kreditne obaveze u Fondu (jemac otišao u stečaj), dok se iznos od 685.525,99€ odnosi na kredit plasiran posredstvom komercijalne banke za klijenta PZU Meljine. Takođe za određeni broj preostalih kredita se vrši redovna naplata kredita ili naplata

putem izvršenja. Potraživanja u knjigama Fonda na zadnji obračunski period za klijente u stečaju iznose 7.834.159,07€.

- 2 stečajna postupka pred Centralnom Bankom Crne Gore gdje je IRF CG AD prijavio svoja prava. Ukupna vrijednost sporova iznosi 1.350.472,14€;

- 2 upravna spora pred Upravnim sudom CG i to: IRF CG AD je kao hipotekarni povjerilac je dana 30. jula 2021. godine podnio tužbu Upravnom sudu radi poništaja rješenja Ministarstva finansija koje je odbilo žalbu IRF-a na rješenje Uprave za nekretnine PJ Cetinje u vezi upisa hipoteke IRF-a;

- • IRF CG AD je dana 01. februara 2021. godine je podnio tužbu Upravnom sudu radi poništaja rješenja Ministarstva finansija u vezi postupka pred Upravom za nekretnine PJ Nikšić oko prenosa svojine nad predmetom hipoteke;
- 1 vansudska prodaja - IRF je dana 24. februara 2023. godine Upravi za katastar i državnu imovinu podnio zahtjev za reprocjenu vrijednosti nepokretnost u vezi naplate potraživanja od dužnika „Lipa komerc“ OD Bijelo Polje.

## X ZAKONSKA REGULATIVA

Kriterijumi kod vršenja finansijske revizije su zakoni i propisi sa direktnim i značajnim uticajem na finansijske izvještaje kako bi državni revizori izrazili mišljenje o tome da li su finansijski izvještaji, u svim značajnim aspektima, prezentovani na objektivan način. Pogrešni iskazi takođe podrazumijevaju prilagođavanje iznosa, klasifikacije, prezentacije ili objave koji su po prosuđivanju državnih revizora, neophodni da bi finansijski izvještaji u svim značajnim aspektima bili objektivno prikazani.

**Kriterijumi za finansijsku reviziju su:**

- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 145/21 od 31.12.2021, 152/22 od 30.12.2022);
- Pravilnik o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica (“Sl. list Cne Gore broj 011/20...139/22);
- Međunarodni računovodstveni standardi i odgovarajuća računovodstvena načela.

Kod revizije pravilnosti kriterijumi mogu biti formalni, kao što je zakon ili propis, odluke ministra ili uslovi iz ugovora ili sporazuma odnosno svi zakoni i propisi bitni za predmetnu problematiku. Kriterijumi mogu biti i manje formalni, npr. Kodeks ili principi ponašanja,ili se mogu odnositi na očekivanja u pogledu ponašanja, na primjer, šta se smatra prihvatljivim kod pojedinih trošenja ukoliko ograničenja nijesu jasno propisana.

**Kriterijumi za reviziju pravilnosti su:**

- Zakon o Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list Crne Gore“, broj 88/09...80/17)
- Zakon o radu ("Službeni list Crne Gore", br. 074/19 od 30.12.2019, 008/21 od 26.01.2021, 059/21 od 04.06.2021, 068/21 od 23.06.2021);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 065/01, …, 004/07, "Službeni list Crne Gore", br. 086/09, …, 152/22)
- Zakon o doprinosima na obavezno socijalno osiguranje ("Službeni list Crne Gore", br. 013/07, …, 152/22);
- Zakon o javnim nabavkama ("Službeni list Crne Gore", br. 074/19…..11/23);
- Pravilnik obrascima evidencija u postupcima javnih nabavki ("Službeni list Crne Gore", br. 061/20);
- Uredba o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 070/19 od 23.12.2019);
- Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika ("Sl. list RCG", br. 32/03);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 040/16 od 30.06.2016, 028/18 od 27.04.2018, 108/20 od 06.11.2020);
- Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na privremenu spriječenost za rad i ostvarivanja prava na naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad ("Službeni list Crne Gore", br. 106/20 od 02.11.2020).

Pored navedenih zakonskih i podzakonskih akata koji treba da budu korišćeni kao kriterijumi za finansijsku i reviziju pravilnosti potrebno je u iste, posebno kod revizije pravilnosti koristiti i zakonska i druga rješenja koja tangiraju određene oblasti iz nadležnosti Fonda kao što su:

- Zakon o Centralnoj banci Crne Gore („Sl. list Crne Gore“, broj 40/10...70/17) i druga podzakonska rješenja iz ove oblasti;
- Statut IRF CG AD PODGORICA („Sl. list Crne Gore“, broj 25/10...19/23);
- Poslovnik o radu Odbora direktora IRF CG AD PODGORICA; Uredba o kancelarijskom poslovanju
- Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 079/18 od 07.12.2018)
- Odluka o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 079/18 od 07.12.2018)
- Pravilnik o utvrdjivanju odgovornosti zaposlenih u IRF CG AD
- Pravilnik o uslovima i postupku izbora ovlašćenih procjenjivanča IRF CG AD
- Pravilnik o radu Službe unutrašnje kontrole IRF CG
- Pravilnik zaštite i obrade ličnih podataka
- Pravilnik o upotrebi pečata i štembilja

- Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih u IRF CG
- Pravilnik o organizacionoj strukturi i sistematizaciji radnih mjesta u IRF CG AD
- Pravilnik o zaradama i drugim primanjima u IRF CG AD
- Pravilnik o radu i ponašanju zaposlenih u IRF CG AD
- Pravilnik o upravljanju rizikom likvidnosti u IRF CG AD
- Pravilnik o upravljanju tržišnim rizikom
- Pravilnik o poslovnoj tajni IRF CG
- Pravilnik o stručnom usavršavanju zapolenih u IRF CG
- Pravilnik o upravljanju nepokretnostima u vlasništvu IRF CG
- Pravilnik o upravljanju nekvalitetnim plasmanima IRF CG
- Etički kodeks zaposelnih IRF
- Pravilnik o postupku privatizacije akcija, udjela i imovine u vlasništvu IRF CG
- Pravilnik o obračunu kamata i naknada u IRF CG AD
- Kolektivni ugovor IRF
- Procedura o blagajničkom poslovanju u IRF CG AD
- Procedura za upravaljanje projektima
- Procedura o postupku i načinu sprovođenja nabavki u IRF CG AD
- Faktoring procedura IRF CG AD
- Kreditna procedura u IRF CG AD
- Opšta pravila i procedura naplate potraživanja IRF CG AD
- Procedura upravljanja kreditnim rizikom
- Strategija poslovanja IRF za period 2022-2024
- Strategija upravaljanja rizicima u IRF CG AD
- Strategija upravaljanja IT rizikom
- Finansijski plan rada IRF 2022 godinu
- Povelja interne revizije
- Godišnji plan rada IRF 2022 godinu
- Program o stručnom osposobaljanju i usavršvanju zaposlenih iz oblasti pranja novca i finansiranja terorizma u IRF CG AD
- Metodologija rada interne revizije
- Plan upravljanja rizikom likvidnosti u kriznim situacijama u IRF CG AD
- Vodič za slobodan pristup informacijama u IRF CG AD i drugi propisi.

**rukovodilac Kolegijuma**

**dr Milan Dabović, član Senata DRI**